1168

LKA

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

Mintis

LAIKRAŠTIS LIETUVIŲ VISUOMENEI

MEMMINGENAS
1948 M. SPALIO 18. D.
PIRMADIENIS
NR. 111 (494) III. METAI

Berlyno klausimas nagrinėjamas sovietams protestuojant

Net iki 20.000 DP per mėnesį į JAV

Berlynas (Dena). Pirmasis išvietintųjų asmenų transportas į Ameriką pagal birželio mėn. 25. d. priimtą DP įstatymą, kaip pareiškė JAV karinės valdžios informatorius, šią savaitę išplauks iš Bremerhaveno. Pagal to informatoriaus pareiškimą, kiekvieną mėnesį iš Vokietijos į JAV išvyks nuo aštuonių iki dešimties tūkstančių išvietintųjų. Tikimasi, kad tas skaičius galės būti padidintas iki dvidešimt tūkstančių per mėnesį.

Šiuo metu amerikiečių zonoje dar yra apie 450 tūkstančių DP. Iš daugiau 3 milijonų po karo pabaigos buvusių išvietintųjų asmenų apie 2,5 milijonai repatriavo, o 120.000 susirado sau naują tėvynę sąjungininkų kraštuose. Tarp kitko, informatorius pastebėjo, kad JAV priimtas įstatymas, kuriuo iš viso galės įvažiuoti 205.000 išvietintųjų asmenų, nebus įskaitytas į vokiečių kvotą.

Skandinavijos gynybos konsoliduojasi

Osla (Dena/Reuteris). Norvegijos, Švedijos ir Danijos krašto apsaugos ministeriai buvo susirinkę Norvegijos krašto apsaugos ministerijoje svarstyti bendrosios Skandinavijos gynimosi politikos.

Pasitarimuose esąs rastas bendras vardiklis visų partnerių skirtingoms nuomonėms. Švedija pageidauja, kad kiekvienas bendro gynimosi planas remtųsi tų kraštų neutralumu, o jos kaimynai yra tos nuomonės, kad gynimasis turi remtis Vakarų valstybėmis.

Sulaukė teisingo atpildo

Münchenas (Dena). Landsbergo kalėjime buvo įvykdyta bausmė pakartinai 10 asmenų, kuriuos nuteisė amerikiečių teismas už sąjungininkų lakūnų žudymą ir žudymą bei kankinimą KZ aukų Flossenburgo koncentracinėje stovykloje. Mirties bausmė jiems įvykdyta, kai visi jų malonės prašymai buvo atmesti.

Įvedė į pareigas

Tokio (Dena / Afp). Naujasis Japonijos ministeris pirmininkas Jošida, kuris prikjauso liberalų partijai, dalyvaujant buv. ministeriui pirmininkui Ašidai bei abiejų rūmų pirmininkams, iškilmingai buvo įvestas į savo pareigas. Po to Jošida turės svarbų pasitarimą su gener. Mc Arthuru.

Grazianis: anglai - Italijos griovėjai

Rymas (Dena). Buv. Mussolinio generalinio štabo viršininkas maršalas Grazianis, kurio dabar vyksta teismas ir kuris yra kaltinamas už bendradarbiavimą su vokiečiais, teisme pareiškė: tikrieji Italijos griovėjai yra anglai. Jis visada jų nekentęs. „Aš neapkenčiu jų dabar", sakė Grazianis", ir visada jų nekęsiu".

Gindamasis Grazianis priminė įvykius besibaigiant karui Italijoje. Ne partizanai išgelbėjo Šiaurės Italiją nuo hitlerinės naikinimo politikos, bet Mussolinis ir jis, Grazianis.

Paskutinė valandėlė:

Atėnai. JAV užsienio reikalų minsteris Marshallis šeštadienį atvyko į Atėnus. (D/R).

Clarksburgas. Prez. Trumanas liepė krašto apsaugos ministerijai organizuoti visus karinius rezervo dalinius ir paruošti jų mokymo programą. (D/R).

Washingtonas. Ateinančių metų JAV karo biudžetas sudarytas 14.400.000.000 dol., 2. milijardais didesnis už šių metų biudžetą. (D/R).

Paryžius. Prancūzijos vyriausybė nuo pirmadienio nuvertino franko kursą. (D/R).

Paryžius. Respublikos tarybos delegatų rinrimuose Prancūzijoje sekmadienį, spėjama, daugumą bus gavę gaulistai. (D/Afp).

ATITAISYMAS

Spalio 15 d. numeryje pirmame pusl. viršuje išspausdinta Nr. 101 (493), turi būti 110 (493).

Berlynas (Dena). Jungtinių Tautų Saugumo Taryba penktadienį po piet pradėjo debatus Berlyno klausimu. Pirmininkavo Argentinos užsienio reikalų ministeris Bramuglia.

Prieš prasidedant posėdžiui į konferencijos salę atvyko sovietų atstovas Višinskis su Ukrainos atstovu Manuilskiu ir atsisėdo į savo vietas.

Bramuglia posėdžio pradžioje pareiškė tikįs, kad Berlyno ginčas galėtų būti išspręstas imant pagrindu lygybės principą ir tautų gyvenimą šalia viena kitos. „Mes ne tik remiame taiką", sakė Bramuglia, „bet remiame dinamišką ir pažangią taiką ir sutinkame visa padaryti, kad Berlyno klausimas būtų sureguliuotas."

Bramuglia paprašė keturias Berlyno ginče dalyvaujančias didžiąsias valstybes atsakyti į šiuos klausimus: 1. kokiu būdu priėjo prie susisiekimo suvaržymo tarp Berlyno ir vakarinių zonų; 2. paskelbti susitarimą, pagal kurį Berlyno gubernatoriams buvo duotos direktyvos ir kodėl tas susitarimas nebuvo įvykdytas.

Kanados delegatas gener. McNaughtonas pareiškė, kad šešios į Berlyno ginčą neįtrauktos ST valstybės neketina tuo reikalu ruošti rezoliucijos arba imtis tarpininkavimo.

JAV atstovas Jessupas pareiškė sutinkąs Bramuglios paprašytų informacijų suteikti.

Višinskis pareiškė, kad sovietų delegacija nemano keisti Berlyno klausimu užimtos pozicijos. Berlyno klausimas yra neteisėtai įtrauktas į Saugumo Tarybos darbotvarkę. Sovietų Sąjunga laiko esant neįmanoma atsakyti į pirmininko Bramuglios pateiktus klausimus.

Toliau Višinskis pareiškė, kad sovietų delegacija ST debatuose Berlyno klausimu nedalyvaus, kadangi tas klausimas neteisėtai pažeidžiant esamas sutartis ir JT chartos 107 str., yra įtrauktas į darbų tvarką. Jis pabrėžė, kad Bramuglios pateiktieji klausimai turėtų įtraukti sovietų delegaciją į debatus Berlyno ginčo klausimu. Jeigu gremiumas norės svarstyti Berlyno klausimą, tai jis turės savo dispozicijoje tuziną dokumentų. Tačiau Sovietų Sąjunga neketina teikti paaiškinimų arba atsakinėti į klausimus. Tokia viltis esanti tik iliuzija.

Trukęs 2,5 val. posėdis buvo atidėtas antradieniui, 15 val.

Gerai informuoti sluogsniai patyrė, kad ST pirmininkas Bramuglia šešias ST valstybes, kurios nėra tiesiogiai suinteresuotos Berlyno klausimu, pasikvietė šeštadienį į savo valdines patalpas pasitarti.

Penktadienio rytą, ryšium su tolesniu Berlyno klausimo svarstymu ST, trys Vakarų valstybių atstovai buvo susirinkę pasitarti.

Kontrblokados priemonės

Berlynas (Dena). JAV karinė valdžia pranešė, kad bizonos kontrolės įstaiga ūkio tarybai įteikė 11 straipsnių raštą, kur išdėstytos sąlygos dėl Vakarinių karinių valdžių priemonių, kurios bus taikomos kaip kontrpriemonės dėl sovietų Berlyno blokados. Tos sąlygos paruoštos tuo tikslu, kad pasienio kontrolei duotų tikslius nurodymus. Pagal tas sąlygas keliaujantieji į sovietų zoną turi teisę pasiimti tik rankinius lagaminus su asmeninio reikalingumo dalykais. Ūkio taryba paprašyta tas naujas sąlygas paskelbti atitinkamoms vokiečių vadyboms.

V. Europos ūkio savarankumas nepažeidžiamas

Paryžius (Dena). Britų valstybės sekretorius finansų ministerijoje Hallis JT ūkio komisijoje pasisakė už Marshallio planą. Vakarų Europos kraštų suverenumo nė kiek nepažeidžia „amerikinis imperializmas".

Sovietų Sąjunga vis dėlto sistemingai įkinko Rytų Europos kraštų ūkį Maskvos interesams. Rytų Europoje to siekiama pagal šią schemą: pirmiausia uždraudžiama dalyvauti Marshallio plane, po to sudaromos prekybos sutartys vienašališkomis sąlygomis ir atiduodama visas išeities pozicijas į sovietų technikų ir ekonomistų rankas. Be to, įsteigiami didelio masto pramonės koncernai, kurie būna sovietų kontrolėje.

Vakarų Europai būtų tikra nelaimė, pabrėžė kalbėtojas, jeigu ir joje tuo pačiu mastu turėtų būti atsisakyta nuo ūkinio savarankumo, kaip tai yra Rytų Europoje.

Clayus vyks į Ameriką

Frankfurtas (Dena). Amerikiečių karinis gubernatorius Vokietijoje gener. Clayus praeitą penktadienį vienoje spaudos konferencijoje pareiškė, kad šią savaitę vienai dienai jis skrisiąs į Ameriką. Apie savo kelionės tikslą Clayus nieko nepasakė.

* Churchillis su žmona privataus vizito atvyko į Briuselį. Jie bus princo regento svečiai karališkuose rūmuose. (D/R).

Marsas kėsinasi į Marshallio planą

Washingtonas (Dena / Reuteris). Vienas aukštas amerikiečių valdininkas pareiškė, kad šio meto kritiška Europos būklė ir karinės medžiagos reikalingumas atsiginklavimui neišvengiamai prives prie to, kad dalis ERP pagalbos priemonių turės būti panaudota kariniams, o ne produktyviems tikslams. Tai nereiškia, pastebėjo valdininkas, kad ERP gėrybės tiesiogiai bus išskirtos kariniams tikslams. Tai yra įsakmiai uždrausta ir įstatymais. Tačiau pagalbiniai ūkio šaltiniai, kurie buvo numatyti remti eksportui, neabejotinai bus įkinkyti karo medžiagoms gaminti.

Kaip pavyzdį tas valdininkas nurodė plieną, darbo jėgą, kurie bus panaudoti kariniams tikslams. Kitais metais Amerikos kongresas turės svarstyti šalia tiekimų pagal Marshallio planą ir karinius tiekimus Europai.

Neišdrįs nė vienas užpuolikas

New Yorkas (Dena/Reuteris). Marshallio plano administratorius Hoffmanas patikino, kad Europos atstatymo planas ne tik sudarė sąlygas, „komunizmo veržimuisi" sulaikyti, bet taip suartino Europos valstybes, kaip dar niekad iki šiol.

Toliau Hoffmanas New Yorko prekybos rūmų nariams pareiškė: „jeigu Vakarų Europos valstybės bus laisvos ir vieningos su Amerika, tai mano supratimu mes galime būti tikri, kad nė vienas užpuolikas nedrįs stoti prieš mus". Hoffmanas priminė, kad Marshallio plano kraštų plieno produkcija šiais metais yra didesnė 6%, negu buvę numatyta, ir 27% didesnė už 1947 metų produkciją.

Priminė „baisią karo galimybę"

Londonas (Dena/Afp). Yorko arkivyskupas Garbettas savo diacezijos dvasininkams pasakytoje kalboje priminė „baisią karo galimybę" ir visus tikinčiuosius krikščionis reikalavo remti vyriausybę jos pastangose pasipriešinti užpuolimui. Nuolankios rezoliucijos, sakė Garbettas, nė per plauką nesulaikys nuo savo kėslų tokios valstybės, kuri yra linkusi į jėgos priemones.

Padėka

Negalėdamas atsakyti betarpiškai į visus sveikinimus, pareikštus man mano sukaktuvių proga, šiuo keliu širdingai dėkoju organizacijoms, asmenims ir laikraščiams, kurie teikėsi atsiųsti man linkėjimų ar paskirti palankių žodžių.

Stasys Lozoraitis

Roma, 1948 m. spalio mėn. 6 d.

WCS parama emigruojantiems į JAV

Redaktoriams: Eesti Post (Esthonian Post), Eesti Rada (Esthonian Track), Latviesu Zinas (Latvian News), Latvija (Latvia), Tevzeme (Tatherland), Mintis (The Thought), Mūsų Kelias (Our Way), lietuvių, latvių ir estų tautiniam centro komitetui

Dėl emigracijos į JAV

Bažnyčios pasaulinė tarnyba neseniai pradėjo gauti darbo ir buto garantijų, reikalaujamų pagal naująjį JAV emigracijos įstatymą. Daugelis tų garantijų ateina iš įvairių baltų tautinių komitetų Jungtinėse Valstybėse.

Bažnyčios pasaulinė tarnyba labai rūpinasi savo eirijų įstaigose turėti gausius sąrašus, kad plačiausiu pagrindu būtų galima suteikti paramą labiausiai jos reikalingiems asmenims. BPT prašo tuos mūsų skaitytojus, kurie yra protestantų ir ortodoksų tikėjimo ir norėtų BPT tarpininkavimo dėka patekti į JAV, kreiptis raštu į artimiausią BPT emigracijos įstaigą, prašant atsiųsti jiems BPT formuliarą darbo ir būto garantijai gauti. Organizacija prašo siųsti prašymo formos raštelį artimiausiai jos emigracijos įstaigai ir pridėti užadresuotą ir pašto ženklais apmokėtą voką. Šiame voke prašytojui bus atsiųsti 3 egz. formuliarų, kuriuos pirrašius reikia grąžinti organizacijai. BPT organizacijos įstaigų adresai: 1. Church World Service, Munich-Passing Am Stadpark 20; Church World Service, Frankfurt, 48 Holbeinstrasse, Frankfurt-Sachsenhausen; 3. Church World Service, Stuttgart-Bad Cannstatt, 109 Theodor Veiel Str.; 4. Church World Service Salzburg/Austria, Lehner Caserne.

Tuoj, kai tik atsiras darbo proga, kuri tiks kuriai nors šeimai, ji bus pašaukta į įstaiga apklausimui. Niekas nebus asmeniškai apklausinėjamas tol, kol jis nebus į įstaigą pačios organizacijos pašauktas. Tuo norima išvengti nereikalingų kelionių. Ta pačia proga organizacija prašo mus painformuoti skaitytojus, kad asmenys, kurie turi Jungtinėse Valstybėse giminių arba draugų, norinčių jiems padėti atvykti į JAV, turi rašyti tiems draugams arba giminėms, kad parūpintų jiems pas notarą sudarytą darbo ir buto garantiją. Tokias garantijas giminės arba draugai dviem egzemplioriais turi siųsti adresu: Church World Service Office in New York at 214 East 21st Street, New York 10, N. Y. Garantijos bus pateiktos JAV DP Komisijai Washingtone patvirtinimui ir po to bus siunčiamos komisijai Europoje.

Barentas F. Landstreetas,
Išvietintųjų asmenų reikalų Europos skyriaus direktorius

Konfiskavo Hitlerio turtą

Münchenas (Dena). Müncheno nunacinimo teismas už akių sprendė Adolfo Hitlerio bylą ir nutarė konfiskuoti visą jo turtą. Teismas nutarė laikyti įrodyta, jog Hitleris yra miręs ir priėjo nuomonę, kad jis yra vienas iš didžiųjų nusikaltėlių.

Tame pačiame posėdyje buvo nutarta konfiskuoti ir visą Ievos Hitlerienės (buv. Braunaitės) palikimą.

Teismas buvo nuomonės, kad Ieva Braunaitė savo nuosavybę įsigijo kaip Hitlerio konkubinė. Ir tuo būdu turi būti į ją žiūrima, kaip į išnaudotoją, kadangi ir visas Hitlerio turtas yra sudarytas iš išnaudojimo.

Dvipartinė linija

Frankfurtas (Dena). Amerikiečių delegacijos JT Paryžiuje narys ir respublikininkų kandidato į prezidentus Deweyo užsienio politikos klausimais tarėjas Dullesas čia spaudos konferencijoje pareiškė, jog jis į Vokietiją atvyko svarbiausia dėl to, kad su gener. Clayum pakonferuotų dėl Berlyno krizės.

Amerikoje šioje rinkimų kampanijoje ypač yra žinoma, kokią didelę reikšmę turi turėti vieningą frontą prieš pavojus iš užsienio.

JAV delegacija Paryžiuje tais sumetimais yra sudaryta iš abiejų didžiųjų amerikiečių partijų. Dullesas pareiškė, kad Berlyno problemos sprendimas yra svarbiausias klausimas, kuris šiuo metu Paryžiuje yra svarstomas. Dėl to jis norėtų gauti Berlyno klausimu informacijas iš pačio generolo Clayaus, o vėliau jau jis formuluos savo pažiūrą. Į Vokietiją jis atvykęs surinkti informacijų, bet ne jų pateikti.

Jis visiškai pasitiki gener. Clayaus ir jo politinio tarėjo Murphyo sprendimais. Jų nuomonė JAV delegacijos pažiūrai sukurti Berlyno klausimu turi lemiamą reikšmę.

Oro tiltas vienose rankose

Wiesbadenas (Dena). Amerikiečių ir britų aviacija, kuri „oro tiltu" aprūpina Berlyną, bus sujungtos į vieną vadinamąją „kombinuotą oro tilto grupę". Tas vienetas bus pavestas vadovauti vienam amerikiečiui, o jo pavaduotoju bus britas.

Maždaug 3 km į Rytus nuo Gatowo aerodromo buvo pastebima artilerijos ugnis ir sprogstą sviediniai. 30 iki 90 m aukštyje. Nepaisant to iš Gatowo aerodromo startuoją britų lėktuvai savo skraidymų nenutraukė. Tas šaudymas truko apie pusę valandos.

Brandenburge įvesta labai griežta keliaujančių kontrolė. Labai smulkiai iškratomas kiekvienas automobilis, kiekvienas traukinys arba laivas ir jo keleiviai. Ieškoma normuojamų prekių, pareiškė ministerijos tarėjas Lewerenzas. Pasak jo, maisto dalykų išvežimas iš Brandenburgo paskutiniu metu taip išsiplėtė, jog reikėjo imtis griežtų priemonių, norint apsaugoti tą kraštą nuo apiplėšimo ir jo gyventojus nuo bado.

Sovietų aviacijos įstaigos Berlyne paskelbė, kad amerikiečių ir britų lėktuvai ir vėl pusikalto orinio saugumo taisyklėms. Pasak jo, nuo spalio mėn. 1 d. iki 12 d. 5 amerikiečių lėktuvai ir vienas britų lėktuvas oro koridoriuose skridę draudžiamame aukštyje.

Streiko atoslūgis Prancūzijoje

Paryžius. (Dena/Reuteris). Viltys greit baigti Prancūzijoje streiką padidėjo po to, kai pasisekė susitarti ir užbaigti 4 savaites užtrukusį streiką Lotaringijos kalnų ir plieno pramonėje. Taip pat ir rytinės Prancūzijos geležinkeliečiai grįžo į darbą.

Lotaringijos kalnų ir plieno pramonės darbininkams numatyta 10% pakelti atlyginimus ir kiekvienam darbininkui suteikti po 2500 frankų paskolos, kuri grąžinama lygiomis mėnesinėmis ratomis, pradedant nuo 1949 metų sausio 15. d.

8 dienas trukęs Paryžiaus taksio šoferių streikas, kurie reikalavo daugiau benzino ir padangų, taip pat baigtas, atitinkamai susitarus.

Paryžius (Dena/Reuteris). Komunistų įtakoje esančios CGT profesinės sąjungos kongresas baigiamajame posėdyje nustatė 40 valandų darbo savaitę minimalinę 15.000 frankų algą. Iki šiolinis minimumas buvo 12.000 frankų. Vyriausybė buvo paprašyta tam minimumui pritarti. Toliau kongresas pasisakė už laisvas derybas dėl algų tarp darbdavių ir darbininkų. Darbininkai buvo paraginti įmonėse akytviai pasireikšti, kad ta programa būtų sėkmingai įgyvendyta.

CGT nori primesti savo politiką

Paryžius (Dena/Reuteris). Šiuo metu Paryžiuje vyksta komunistų įtakoje esančios CGT profesinės sąjungos kongresas. Vienoje priimtoje rezoliucijoje tarp kitko pasisakoma ir dėl Prancūzijos ūkio politikos, kuri esanti priklausoma nuo amerikiečių trustų. Prancūzijos vyriausybės priemonės dėl kainų sumažinimo esančios „tik komedija".

Toje rezoliucijoje reikalaujama, kad vyriausybė nustatytų minimalines algas, o faktiškai mokamas algas bus stengiamasi nustatyti kolektyviniu būdu algų indeksų pagrindu. Toliau rezoliucijoje reikalaujama, kad Prancūzijos prekyba būtų išplėsta su Sovietų Sąjunga, neišskiriant ir kitų „liaudies demokratijų".

Commonwealtho konferencija

Rugsėjo 11 d. Londone tyliai prasidėjo commonwealtho konferencija, kurios rezultatai gali turėti didelę įtaką tolimesnei viso pasaulio likimo raidai. Žodis commonwealth į kitas kalbas sunkiai duodasi verčiamas. Sakyti, kad commonwealthas reiškia tą pat, kaip imperija, yra mažiausiai netikslu. Gal tiksliausia tą terminą galima būtų apibūdinti kaip britų tautų bendruomenę, kurią į krūva jungia tik labai plonytis siūlelis — britų karūna. Britų karalius kiekvienai dominijai, jų viso yra 7, Australija, N. Zelandija, Kanada, Pietų Afrija, Indija, Pakistanas ir Ceilonas, skiria vad. generalinį gubernatorių. Kaip ir pats britų karalius, kuris karaliauja, bet ne valdo, taip ir jo skirti gubernatoriai turi tik reprezentacines funkcijas, geriausiu atveju, tai tik dekoracija politiniam vaidinimui. Normaliai, dominijos pačios išsirenka sau gen. gubernator., karalius juos tik formaliai patvirtina. Kiekvienu atveju nebuvo atsitikimo, kad gubernatorius būtų paskirtas prieš dominijos norą. Be tos bendros visoms dominijoms dekoracijos — karaliaus skirto gubernatoriaus — tas visas iš tikrųjų nepriklausomas valstybes neriša jokie kiti formalūs ryšiai. Jos tvarkosi taip, kaip nori. Jos gali kiekvienu momentu nutraukti ir tą paskutinį formalų ryšį. Jei jos tačiau taip nedaro, tai tik todėl, kad šalia tradicijų jas riša tvirti bendri kultūriniai, ūkiniai ir politiniai interesai. Kalbėti apie tautinius rasinius interesus šiuo tarpu negalima, nes į commonwealthą įeina ir tokios dominijos, kaip Indijos Unija, Pakistanas ir Ceilonas, kurių gyventojai savo kultūra, kalba, rase su britais nieko bendro neturi. Įdomu, kad Pakistanas ir Indijos Unija nesurado kito būdo pademonstruoti savo kraujo bendrumą, kaip tik įeidami į commonwealthą.

Šiandien tų visų nepriklausomų valstybių ministerial pirmininkai Londone svarsto bendrą politinę būklę ir pasidaro savo išvadas. Nuo paskutinės tokios konferencijos juos skiria 11 metų tarpas. Nuo to laiko daug kas pasikeitė. Pati metropolija — D. Britanija — yra verčiama įeiti į glaudesnę sąjungą su Vakarų Europos kraštais. Jau 1938 m. Baldwinas sakė, kad britų rytų siena yra Reinas, šiandien tuo niekas neabejoja. Lamanšo kanalas yra persiauras, kad britus apgintų nuo nemalonumų, jei kitoje jo pusėje stovės priešas. Iki šio visos pastangos D. Britaniją glaudžiau sujungti su jos kaimynais nueidavo niekais, susidūrusios su britų vyriausybės atsikalbinėjimu, kad, girdi, ji to negalinti padaryti, neatsiklaususi savo dominijų nuomonės. Dabar tam yra gera proga. Gal būt, ir paskutinė proga. JAV vyrauja nuomonė, kad karines garantijas Vakarų Europai tik tada galima bus suteikti, jei ji glaudžiau susijungs. Briuselio paktas ir Vakarų Europos gynimo komitetas yra tik pradžia. Antra vertus, tvirti formalūs ryšiai išvaduos iš nuolatinės baimės Prancūziją ir Belgiją su Olandija. Dabar jos bijo, kad konflikto atveju bus kuriam laikui paliktos Dievo valiai. Pagaliau Briuselio pakto pagilinimas turėtų įtakos ir Skandinavijos nusistatymui. Bet britai prieš pasukdami tuo keliu, norėtų turėti ir dominijų pritarimą. Kanados pritarimas yra aiškus. Turės pritarti ir Pietų Afrika su Australija bei Zelandija, nes jos puikiai žino, kad D. Britanijos stiprumas yra geriausias ir jų nepriklausomybės laidas. Tas tris dominijas su D. Britanija jungia ir komunizmo veržimasis į Pietų Rytų Azijos erdvę. Burmos įvykiai parodė, kad komunizmo grėsmė yra reali ir Pakistanui su Indija. Nors tos dvi dominijos visai neslepia, kad jų dalyvavimas commonwealtho organizacijoje yra tik laikinio pobūdžio, tačiau strateginiai sumetimai jas verčia neskubėti išstoti. Tokiu būdu konferencija turės rasti formulę, kuri D. Britanijai leis glaudžiau įsijungti į Vakarų Europos Uniją ir kartu nenutraukti ryšių su dominijomis.

Antra svarbi problema yra ūkinė būklė. Iki šiol D. Britanija specialiais muitais protegavo savo dominijas. Tačiau dominijos negalėjo jai padėti išgyventi ūkinę krizę. Tai padarė Marshallio planas, tačiau jis įjungė D. Britaniją į bendrą Vakarų Europos atstatymo planą, o kartu privertė glaudžiau bendrauti su JAV ūkiu ir tuo būdu pakeitė santykius su dominijomis. Antra vertus, D. Britanijos ūkinis atkutimas, apie kurį konferencijos dalyviams referavo sir Staffordas Crippsas, galės teigiamai paveikti ir prekybinius ryšius su dominijomis, nors joms ir nebus duodama specialių privilegijų.

Žodžiu, problemos nelengvos. Tačiau rasti tinkamą sprendimą verčia rimta tarptautinė būklė. Commonwealthas jungia apie 500.000.000 žmonių, galingą pramonę ir milžiniškus gamtos turtus. Bevinas neseniai kalbėdamas JT susirinkime pareiškė savo nusivylimą JT organizacija ir siūlė ją pavaduoti regioniniais susitarimais. Commonwealthas yra tokia regioninė organizacija, kuri, glaudžiai bendradarbiaudama tarp savęs, su JAV ir Vakarų Europa, sudarys tokią galybę, kuri galės pasaulį išvesti į laimingesnę ateitį. Todėl tos konferencijos eigą tenka sekti dideliu susidomėjimu.

VM.

Kaip sovietai atsilygina savo sebrams / Rašo kap. Petras Jurgėla

Po pilietinio karo Ispanijoje 1937 m. pabaigoje keli šimtai ispanų lakūnų — mokinių drauge su pralaimėjusiais rusų komisarais ir karininkais išvyko į Rusiją. Ten pirmiausia jie baigė lakūnų mokyklą Baku mieste ir gyveno gerose sąlygose ligi 1939 m. kovo mėn. Iš ten juos nukėlė į Maskvą poilsio (taip pat gerose sąlygose) ligi 1941 m. birželio mėn., kada kilo vokiečių rusų karas.

Tartum jie būtų Sovietų Rusijos kariai, šie Ispanijos piliečiai buvo iššaukti sveikatos patikrinti ir po to jų atsiklausta nusistatymo pasirinkti: likti Sovietų Sąjungoje, ar grįžti į Ispaniją, ar vykti į Prancūziją ar Ameriką. Tie, kurie nusprendė pasilikti Rusijoje, buvo po kelių dienų paleisti. O kas gi atsitiko daugumai, t. y., tiems, kurie prašėsi leidimo išvykti į Meksiką? Vieną naktį NKVD policija išvežė juos — tik, aišku, ne į pasienį... Jei kuris iš jų dar gyvas, tai neilgam kur nors vidurinėje Azijoje.

Taip atsilyginta tiems ispanams, kurie su socialistais, kitokiais radikališkais respublikininkais ir, svarbiausia, su komunistais drauge kariavo prieš gen. Franco kariuomenę.

Maskvos „malonės sugrąžinimas" Čekoslovakijai ir Benešui

Žinote, kaip Kremliaus štabas šu čekiškais bernais pasielgė su Čekoslovakija ir jos prezidentu Benešu. Betgi tai įvyko jau ne rytinėje Europoje ar toli kur Rusijos gilumoje, bet Europos vidury ir šalia didžiasios savo šelpėjos ir gelbėtojos — Amerikos — zonos, Vokietijoje.

1935 m. Benešas sužinojo ir pasiskubino pašnibždėti į Stalino ausį tai, ko apsukrus Josifas Džiugašvilis per milžinišką ir veikliją savo žvalgybą nesugebėjo sužinoti. Būtent, kad sovietinės kariuomenės generolai rengiasi Staliną iš Kremliaus išversti ir jo paties tradicija... kažkur išvežti. Bematant sušaudyta apie 16 sovietinių maršalų, bei generolų ir kelios dešimtys tūkstančių karininkų ir gal dar daugiau ištremta, paleista iš tarnybos ar pažeminta į kareivius. Sušaudė vyr. štabo viršininką maršalą Tuchačevskį, ir daugybę kitų gabių sov. karininkų, kurie buvo tiek daug nusipelnę Rusijai ir kartu patarnavo Stalinui.

Šitaip atsidėkojęs jiems už nuopelnus, Stalinas žadėjo ateity atsidėkoti ir Benešui, „neužmirštant didelės jo malonės". Na, ir atsidėkojo ir tikrai neužmiršo! Atsiminė kad šalia Lietuvos ir kitų tautų nepriklausomybės kryžių atėjo eilė ir Čekoslovakijai atsigulti po kryžium.

Jei Benešas būtų buvęs gabiausias diplomatas Europoje, tai kaip toks ir daugiausia kaip rimtas valstybininkas ir demokratijos šulas jis anuomet nebūtų pasišokęs užkišti spragą Kremliaus žvalgybos darbe ir „kištis į svetimos valstybės vidaus reikalus".

Po 2. pas. karo atgaivintos Čekoslovakijos respublikos prezidentas Benešas iš anksto neparengė savo krašto naujiems galimiems pavojams atremti. Tiesa, tuojau buvo atkurta kariuomenė. Tačiau karo griuvėsiuose atsistojusios valstybės galva vėl ėmė rizikingai politikuoti su savo krašto partijomis: „diplomatiškai" leido komunistams kariuomenę ir policiją atkurti ir valdyti! Per vėlai pamatęs tą savo „perdaug demokratišką klaidą" ir baisų jos padarinį, jis nė vienam generolui nepavedė bet kokio pasipriešinimo rengti ar partizanų būrius kurti, kad tie kariai, nors ir vėlokai, stengtųsi laisvę gelbėti.

Deja, prez. Benešas su visa kariuomene ir visomis ministerijomis „atsidavė likimui" ir liko „politinų įvykių" sūkurio apžioti ir praryti. Kokia ironija! Čekoslovakija buvo vienintelė Europoje valstybė, įkurta... rašytinėje: vien tik Wilsono dėsniais ir T. Masaryko aktu paskelbiant nepriklausomybę. Gerai parengta ir puikiai sutvarkyta čekų kariuomenė taip ir neturėjo progos kariauti, nei savo kraštui laisvę iškovojant, nei ginant ją nuo Hitlerio ir Stalino „globos". Ši kukli ir rami demokratinė respublika buvo sukurta, perduota Hitleriui, atgaivinta ir Kremliui atiduota ne karo laukuose, ne ties gintuvių siena Sudetuose ar rytų kalnuose, bet visuomet tik... kabinetuose!

Tai istorijos ironija ir didžiausias smūgis šauniems pavieniams Čekoslovakijos generolams, karininkams, kareiviams, sakalams ir kitiems patriotams!

Rusijai sėbravęs J. Masarykas per vėlai taisė savo klaidą

Čekų patriarcho Tomo sūnus Jonas Masarykas (ilgametis Ček-jos užsienio reikalų ministras) taip pat buvo gerų norų kupinas ir patiklus diplomatas. Kaip prez. Benešas, ir jis buvo atsidavęs demokratijos šulams Rooseveltui ir Churchilliui, drauge su jais visais pasitikėdamas Stalinu.

Per 2. D. karą J. Masarykas buvo pagarsėjęs tokiu dideliu ir karštu Rusijos sėbru (savo raštais, kalbomis per radiją ir pareiškimais spaudos atstovams), kad stebėjosi net patys entuziastiškiausi rusiško sąjungininko gerbėjai tarp amerikonų ir anglų. Ir jis tikėjosi, kad Stalinas laikysis Benešui duoto garbės pažado — neapleisti ir užtarti čekus. Bet kai Čekoslovakija pradėta imti „į aukščiausią tėvišką globą", ir Masaryko eilė atėjo atsiimti dovaną už sėbravimą. Kad ir po laiko, per vėlai ir ne taip, kaip jo vadas Benešas, jis vis dėlto ryžosi praskleisti sėbravimo klastos voratinklį, iškelti aikštėn klastą, atitaisyti savo klaidą, kaip liūtas gintis nuo pavojaus ir kaip tikras laisvės kovotojas gelbėti nepriklausomybę. Bet nesuskubo, labai pavėlavo ir, kas tragiškiausia, liko nublokštas tų, kuriems tiek daug pasitikėjo ir kuriems sėbravo.

Toje Čekoslovakijos tragedijoje aukščiau dviejų paskutinių prezidentų, visų ministrų, generolų, karininkų, valdininkų ir viso krašto piliečių aukščiausiai iškilo nusivylęs rusų sėbras Jonas Masarykas, nors jis, komunistinės Prahos žiniomis, krito pro langą... žemyn. Vis dėlto jis buvo savo tėvo vardo vertas čekas, nors ir buvo ilgą eilę metų nukrypęs į tą populiarų „bendradarbiavimą su Sovietų Sąjunga".

Aptemdymai visame Izraelyje

Telavivas (Dena). Izraelio kariuomenė apmetė bombomis Pietų Palestinoje Negebo dykumose svarbų egiptiečių aerodromą ir arabų Palestinos vyriausybės būstinę Gazoje.

Dėl įtemptos būklės visoje Izraelio teritorijoje buvo įsakyta daryti aptemdymus. Negebo fronte vyksta mūšiai.

Egipto vyriausybė Saugumo Taryboje protestavo dėl ginklų paliaubų pažeidimo, kurį padarė žydų aviacija savo puolimais Gazos, Majdalio ir Gaouros srityse. Tuose puolimuose esą dalyvavę 113 Izraelio lėktuvų. Padaryta nuostolių tarp civilinių gyventojų.

Praeitą ketvirtadienį Palestinos klausimas buvo svarstomas Saugumo Taryboje. Atidarydamas posėdį Sirijos delegatas griežtais žodžiais smerkė D. Britanijos Palestinos politiką ir JAV žydų rėmimą. Jo žodžiais, žydai arabams taiko tas pačias priemones, kokias savo laiku Hitleris taikė žydams. Pažvelgdamas į sovietų delegatą Maliką, jis pasakė, kad žydai remiami ir iš Rytų. Jo kraštas negali sutikti su grafo Bernadottės pranešimu. Jam atsikirto žydų atstovas, gindamas dabar žydų vartojamas priemones. Jis patikino, tarp kitko, kad suimtieji Sterno bandos nariai nebepabėgs.

Posėdis atidėtas buvo neribotam laikui. JAV atstovas pareiškė, kad tas klausimas turi užleisti savo vietą Berlyno klausimui.

Žydų delegacija JT kreipėsi į generalinį sekretorių Trygvę Lię, kad žydų atstovai būtų įsileisti į politinę komisiją, kur bus diskutuojamas Palestinos klausimas.

Paryžius (Dena/Reuteris). Sovietų nusiginklavimo siūlymas, pagal kurį didžiosios valstybės ⅓ turėtų sumažinti savo karinį pajėgumą ir sunaikinti atomines bombas JAV atstovo nusiginklavimo pakomisijoje buvo griežtai atmestas.

TRUMPOS ŽINIOS

ČEKOSLOVAKIJA

✱ Spalio 28 d. bus švenčiama 30 m. Čekoslovakijos respublikos sukaktis. Ta proga visame krašte numatoma daug iškilmių. (D/R).

D. BRITANIJA

✱ Britų vyriausybė patvirtino „Standard oil company of New Jersey" planą, kuriuo siūloma Marshallio plano rėmuose įrengti D. Britanijoje didžiulę naftos rafineriją. Statybos išlaidos sudarytų apie 100 mil. dolerių. Tam tikslui reikia gauti ERP administratoriaus sutikimą. Be Standard Oil dar 5 stambios amerikiečių firmos sutinka investuoti savo kapitalą Marshallio plane numatytomis sąlygomis. (D/R).

✱ Jugoslavijos karinė valdžia pranešė, kad iki 1949 metų sausio mėn. 18. d. iš Jugoslavijos į Vokietiją grįš 53.191 vokiečių karo belaisvis. Belaisvių vežimas prasidės lapkričio mėn. pradžioje. (D).

✱ D. Britanijoje suimtas 23 metų amžiaus žydas Monė Harris, kuris buvo vienos organizacijos narys, kuri rėmė žydų teroristus Palestinoje. Už neteisėtą sprogstomos medžiagos laikymą jis nuteistas 7 metais kalėjimo. (D/R).

✱ Britų užsienio reikalų ministeris Bevinas, dalyvaujant britų ūkio žinovams, priėmė ERP administratorių Hoffmaną, ERP ambasadorių Harrimaną ir JAV ambasadorių Londone Douglasą. Spėjama, kad buvo tariamasi demontažo klausimais. Vieningos nuomonės neprieita. ERP atstovai po to išvykę į JAV gauti naujų instrukcijų. (D/R).

GRAIKIJA

✱ Graikijoje Lamios karinis teismas pasmerkė mirti 8 sukilėlius. (D/Afp).

✱ 1500 sukilėlių puolė vieną vietovę 20 km į pietus nuo Olimpo, susprogdino tris geležinkelio tiltus ir padegė daug valdinių pastatų. (D/Afp).

✱

✱ Izraelyje areštuotieji Yeninas ir Schmuwitas kaltinami tuo, kad jie buvo teroristų organizacijos vadai. (D/R).

JAPONIJA

✱ Diplomatinių misijų vadovai Japonijos sostinėje įteikė sąjungininkų vyriausiam vadui Japonijoje gener. McArthurui raštą, kuriuo jie protestuoja dėl tam tikrų diplomatinių teisių suvaržymo ir reikalauja tuos suvaržymus panaikinti. (D/Afp).

JUGOSLAVIJA

✱ Jugoslavijos universitetuose prasidėjo valymas, per kurį daug studentų iš mokslo įstaigų pašalinta. Jiems prikišamas priešiškumas maršalo Tito vyriausybei. Vien Belgrado universitete buvo pašalinta 2500 studentų. (D/R).

J. A. VALSTYBĖS

✱ Du amerikiečių karo laivai, kurie dalyvavo Bikinio salos atominių bombų bandymuose, ir dabar, praėjus 2 metams, smarkiai yra dar radioaktyvūs. (D).

JUNGT. TAUTOS

✱ Jungtinių Tautų pilnaties pirmininkas Australijos užsienio reikalų ministeris Evattas pareiškė, jog ateisiąs laikas, kada 58 nariai paprašys apriboti betikslius savitarpio kaltinimus ir daugiau dėmesio kreips į konstruktyvų darbą. JT pilnaties pozityvus darbas žymiai bus paveiktas didžiųjų valstybių ginčo dėl Berlyno. (D/R).

KINIJA

✱ Naujoji kiniečių valiuta laisvoje apyvartoje neteko daugiau negu pusės oficialios vertės. Laukiama, kad jos vertė dar labiau kris. (D/R).

PRANCŪZIJA

✱ Prancūzijos vidaus reikalų ministerija pranešė, kad ji atsisakė leisti įvažiuoti į Prancūziją sovietų profesinių sąjungų delegacijai, kuri turėjo dalyvauti CGT Paryžiuje vykstančiame kongrese. Tam žygiui ministerija motyvuoja tuo, kad leidimas buvo prašomas vienam mėnesiui, o CGT kongresas vyko tik 5 dienas. (D/R).

✱ Prancūzijos prekybos balansas rugsėjo mėnesį turėjo 23,12 milijardų frankų. Liepos ir rugpiūčio mėnesiais vidut. deficitas buvo 16 milijardų frankų. Rugsėjo mėnesį importuota 4,13 milijonų tonų už 65,5 milijardus frankų. Per tą patį laiką buvo eksportuota 1.8 mil. tonų už 42,4 milijardų frankų. (D/Afp).

RUMUNIJA

✱ Rumunijoje, kaip informuoja Jugoslavų laikraštis „Politika", tarp jugoslavų mažumos vyksta masiniai areštai. Ta proga „Politika" akcentuoja, kad tie areštai prieštarauja Rumunijos Jugoslavijos draugiškumo paktui. (D/Afp).

VOKIETIJA

✱ Hessene sustreikavo transporto darbininkai. Jie reiklauja 12,5 % pakelti atlyginimus. (D).

✱ JAV karinės valdžios Vokietijoje propagandos skyrius painformavo, kad netrukus bus pradėta leisti informaciniai raštai, pavadinti „Dienos klausimais". Tuose raštuose bus nagrinėjami politiniai, ūkiniai ir socialiniai klausimai. Pirmasis tų raštų sąsiuvinys pasirodys spalio 14. dieną, ir jis nagrinėja temą „Laisvė ar vergija." (D).

✱ Praėjusį ketvirtadienį į Vokietiją atvyko Kinijos užsienio reikalų ministeris Wang Chi Chi. Jis matysis ir kalbėsis su gener. Clayum. Jį lydi aukšti valdininkai ir Kinijos JT delegacijos tarėjas. (D).

Didesni imperialistai už carus

Londonas (Dena/Reuteris). Britų užsienio reikalų ministeris E. Bevinas vienoje savo kalboje, pasakytoje profesinių sąjungų suvažiavime, pareiškė, kad nuo Indijos vandenyno, — Artimųjų Rytų ir Pakistano, Indijos ir Ceilono — problemų priklauso, ar mes kitam šimtmečiui turėsime taiką.

Toliau Bevinas pastebėjo, jog D. Britanija turėjo išgirsti priekaištą, kad ji esanti „imperialistinė rasė". Mes nieko nepavergiame. Mes pripažįstame religijų, spalvų ir asmenybių lygybę. Srityse, kurios dar tebėra mūsų kontrolėje, mes skatiname savarankumą ir savivaldą.

Dėl Sovietų Sąjungos Bevinas pareiškė: problema, kurią mes turime išspręsti yra ši: ar mes galime šalia vieni kitų gyventi? Kokiuose plotuose nori jie gyventi? Kiek toli siekia jų ambicijos? Kokie yra jų tikslai? Jie yra ekspansininkai. Jie yra paskutinė imperialistinė rasė. Jie tokie imperialistai, jog toli pralenkia carą. Jeigu jau mes su savo kaimynu negalime padaryti jokio susitarimo, kalbėjo Bevinas, tai mažų mažiausiai jie neturėtų eiti vaikščioti į svetimą sodą. Aš nenoriu būti įsikišimo užtarėju, bet užtat ir mūsų kaimynai neturėtų pykti, jeigu mes ginamės nuo jų įsikišimo bandymų. Bevinas teigė, kad jis nori su kitomis Vakarų Unijos signatarinėmis valstybėmis, Vidurinių Rytų valstybėmis, su Pakistanu, Indija, Pietų Afrika ir Pietryčių Azija atstatyti pasaulyje pusiausvyrą, kad būsimoms generacijoms būtų sukurta taikinga evoliucija.

Pravėrė duris į Australiją vokiečiams

Berlynas (Dena). Australijos karinė misija Vokietijoje paskelbė laikinius naujus nuostatus, kokie vokiečiai galės tuo tarpu įvažiuoti į Australiją. Tuo tikslu Australijoje gyveną turi įteikti atitinkamus prašymus savo giminėms parsikviesti. Šiaipjau vokiečiai į Austaraliją galės būti įleidžiami tik po taikos sutarties ratifikavimo.

Dabar Australijoje gyveną gali prašyti leisti įvažiuoti tik tokioms asmenų kategorijoms: žmonoms, nevedusiems nepilnamečiams sūnums, netekėjusioms dukterims ir Australijoje gyvenančiųjų sužadėtinėms, tėvams, vedę nepilnamečius ir pilnamečius sūnus ir pan.

Nenori skirtis iš D. Britanijos tautų šeimos

Londonas (Dena/Reuteris). Pranešimai, pagal kuriuos, esą, Indijos konstitucinis statusas bus svarstomas dominijos atstovų šiuo metu Londone vykstančioje commonwealtho konferencijoje, britų imperijos kraštuose, JAV ir kituose kraštuose sukėlė didelį susiinteresavimą.

NEPRIKLAUSOMYBĖS PASKUTINĖS DIENOS

RAŠO KAZYS ŠKIRPA

Tęsinys 19.

Sugiedojus visiems darniai paskutinį kartą pasiuntinybės rūmuose „Lietuva, tėvyne mūsų", tuojau pat iš jų išėjome, nes jau buvo atėjusi von Doernbergo nurodyta valanda juos palikti. Sustoję prie didžiųjų durų į tuos garbingus rūmus dar kartą visi nusifotografavome su kabėjusia ant mūsų galvų Lietuvos vėliava, kurią palikome savo vietoje. Pats užrakinau pasiuntinybės duris ir geležinius vartus, pro kuriuos prieš trejetą dienų bandė prasiveržti į pasiuntinybę sovietų užpuolikai. Po to išsiskirstėme kiekvienas į butus, kur kas gyveno, ar laikinai prisiglaudė, staigiai netekęs pasiuntinybės rūmų pastogės.

Raktus pasiunčiau į Vokietijos užsienio reikalų m-ją specialiu kurjeriu, kaip buvo sutarta su von Doernbergu. Savo lydraštyje prie voko su raktais dar kartą pabrėžiau, jog niekas iš mano bendradarbių, pasiuntinybės narių, net nė joks pasiuntinybės tarnas, nesiėmė pareigos perduoti pasiuntinybės rūmus sovietams. Tai padariau sąmoningai, kad von Doernbergas negalėtų vėliau kaip nors išsisukinėti, jog aš, kalbėdamasis su juo rugpiūčio 13. d. aiškiai jam pasakiau, jog niekas iš mūsų nesutinkame to padaryti. Sakytuoju kurjeriu teikėsi pabūti Dr. P. Karvelis, buvęs Lietuvos finansų ministeris ir žinomas mūsų visuomenės veikėjas, nes tai nebuvo visai paprastas dalykas. Netrukus paaiškėjo jog von Doernbergas nesiskubino raktų iš Dr. Karvelio imti ir priverté jį išlaukti net apie pusantros valandos laukiamajame kambaryje. Tuo tarpu von Doernbergas turėjo stiprių diskusijų su sovietų ambasados pareigūnais, kurie reikalavo, kad vokiečiai priverstų mane ar ką iš mano bendradarbių perduoti pasiuntinybės rūmus tiesiog sovietų ambasadai. Bet jau buvo per vėlu, kelio atgal von Doernbergas nebeturėjo, kai jau buvo pats paprašęs raktus prisiųsti jam. Kada Dr. Karvelis po tokio ilgo laukimo buvo pagaliau pakviestas pas von Doernbergą į kabinetą, pastebėjo ten besėdinčius rusus, kurie buvo raudoni, kaip gaidžiai, nuo turėtos prieš tai diskusijos. Ponas von Doernbergas raktus priėmė iš Dr. Karvelio ir tuojau pat perdavė juos rusams, piktai tardamas; „Na, pagaliau jūs juos turite!"

Vokietijos, užsienio reikalų ministerijos protokolo šefas tuo būdu atliko tą juodą darbą, kurio man pavyko išvengti ir kurį kiekvienas kitas asmuo būtų laikęs didele negarbe. Juridiškai šis aktas reiškia pagalbos suteikimą grobikui užgrobti svetimą turtą; politiškai jis reiškia pagelbėjimą agresoriui baigti užslopinti kitos tautos nepriklausomybės likutį, kokį sudarė mums, lietuviams, Lietuvos pasiuntinybės rūmai Berlyne. Bet von Doernbergas nors ir buvo laikomas labai mandagiu ir korektingu pareigūnu, koks visados turi buti protokolo šefas, bet buvo toks pat nacis, kaip ir jo tiesioginis viršininkas, Reicho užsienio reikalų ministeris von Ribbentropas. Von Doernbergas negalėjo nevykdyti savo šefo įsakymo, nors tas jo šefas politikoje vadovosi ne teisės ir moralės principais, bet etika paprasto vyno pardavėjo, kuriuo jis buvo eilę metų prieš pasidarydamas Hitlerio užsienio politikos vykdytoju. Turiu pasakyti, jog von Doernbergas jautėsi dėl tos misijos tikrai nelaimingas. Jis man pats vėliau vieną kartą pasipasakojo, jog, esa, niekad savo gyvenime jis neturėjęs taip didelio nemalonumo, kaip su tų mūsų pasiuntinybės raktų perdavimu sovietų ambasadai. Žmoniškai jį visiš-

DAUGIAU ŠVIESOS IR BLAIVUMO! / KAZYS ŠKIRPA

Kas drįstų nuginčyti, kad iš žiburių galima reikalauti šviesos, kuri būtina tam, kad atskirtum baltą nuo juodo, o politikoje — tiesą nuo melo.

Tačiau, kada žiburių rolės imasi koks partinis laikraštis, tai ta šviesa dažnai pasidaro kažkokia drumzlina, nudažyta pagal partijos interesus. Apie objektyvumą tautos ir valstybės reikalų supratime tada kalbos jau nebegali būti.

Panašiai atsitiko ir su vienu mūsų katalikiškos pakraipos organu, kuris yra pasipuošęs „Žiburių" iškaba. Nenorėdamas suprasti Lietuvos Politinės ir Diplomatinės Misijos sudarymo reikalingumo, jis savo š. m. rugsėjo 14. dienos skiltyse pabėrė savotiškų argumentų, kurie visi taiko į vieną tikslą: iškelti į padanges Vliką, o visus kitus mūsų politinius veiksnius suniekinti. Šitaip elgdamies „Žiburiai" gal nė nepastebėjo, jog degredavo save iš šviesos skleidėjų į paprastus tamsos kūrėjus.

Savo išvedžiojimus jie pradeda nuo priekaišto a. a. A. Smetonai, kam nepaliko tokios vyriausybės, kuri būtų prisistačiusi tautai ir pasauliui, su didele iškaba ant kaktos: esu ir veikiu! Matyt „Žiburiai" argi jau suspėjote pamiršti, kad tokią vyriausybę turėjome? Tai buvo paskutinioji nepriklausomos Lietuvos A. Merkio vyriausybė. Jei partijos, pirmoje eilėje ta, kuriai Jūs atstovaujate patys, nebūtų sukliudžiusios 1940 m. Lietuvos ginkluoto pasipriešinimo prieš Sovietų agresiją, kaip norėjo prezidentas A. Smetona, tai šiandien jums nereikėtų sielotis dėl dingusio talerio: turėtumėte vyriausybę su pageidaujama iškaba net jau nuo pat 1940 m. Ji tikrai būtų su skambia iškaba, kurią matytų ne tik visa mūsų tauta po svetimuoju jungu, bet ir platus pasaulis.

Kai tos iškabos dėl jūsų pačių politinio neapsižiūrėjimo netekome, buvo daroma Lietuvos gelbėjimui tai, kas praktiškai tebuvo įmanoma daryti. Tačiau iniciatyvos ją gelbėti griebėtės ne jūs, ne partijos suskubo kurti Vliką, bet reikalingą veiklą išvystė Lietuvos pasiuntiniai, pas kuriuos „Žiburiai" nenori matyti jokios akcijos. Tiesa, iš pradžios ta jų iniciatyva tepasireiškė tik diplomatiniais protestais prieš svetimą agresiją. Jūs gal tikėjotės, kad jie išvestų į kautynes tikras patrankas ir tankus, kuriuos jūs pamiršote panaudoti, kada juos dar turėjome. Bet, tikiuos, vis dėlto nepaneigsite, kad sakytais protestais buvo nutiestos, tarptautinės teisės atžvilgiu, tikros gairės kovai dėl naujos Lietuvos nepriklausomybės. Jos tebegalioja bei įieka veiksmingos ir šiandien, net ir pats Vlikas jų laikosi.

Po diplomatinių protestų ėjo kitas pažymėtinas aktas: mūsų tautos sukilimo paruošimas. Jis nebuvo vien LAF vadovybės išmislas ar vien pačios mūsų tautos revoliucinės valios išraiška. LAF buvo organizuojamas su paties respublikos prezidento A. Smetonos pritarimu, o praktiškoji veikla sukilimui ruošti buvo mano vystoma darniame kontakte su St. Lozoraičiu, kaip Lietuvos diplomatijos šefu, ir kai kuriais kitais Lietuvos pasiuntiniais, su kuriais tik galėjau palaikyti ryšį, būdamas karo aplinkybių atskirtas nuo laisvojo pasaulio. Kokios kitokios akcijos jums dar reikalinga?

Dar daugiau. Kada išryškėjo jog Lietuvos nepriklausomybės atstatymas yra vokiečiams visiškai nepriimtinas, ne kas kitas, kaip St. Lozoraitis pavedė man perduoti visus nurodymus LAF veikėjams Tėvynėje juos padrąsinant, kad jokiu būdu nesusilaikytų nuo sukilimo ruošimo, bet priešingai, suintensyvintų pastangas jam tinkamai paruošti ir jį būtinai įvykdytų, kada tam bus atėjęs momentas: paskelbtų Lietuvos suverenumo ir nepriklausomybės atstatymą ir sudarytų krašto vyriausybę prieš 3. Reicho valią. Iš to, tikiuos, jums, „Žiburiai", bus aiškiau ar buvo laikinės Lietuvos vyriausybės sudarymui suteikta prezidento arba jo pareigas dabar einančio asmens palaima ar ne. Yra neteisinga ir nepadoru švaistytis viešais pakaltinimais asmenims už tai, kad jie, ruošdami svarbius politinius aktus, tylėjo, o ne kiekviena proga šūkavo.

Veiklos iniciatyva perėjo į kitų rankas tik po to, kai buvo pasiektas pagrindinis mūsų tautos ikišiolinės kovos laimėjimas— birželio 23 dienos heroinis aktas. Deja, partijų pasireiškimas prisidėjo ne prie šio laimėjimo sustiprinimo ir politiškai išmintingo jo rezultatų išnaudojimo tolesnei kovai, bet prie jo susilpninimo, bandant paversti laikinę vyriausybę vienos partijos įrankiu ir privedant LAF prie susiskaldymo. Kada naciai nušalino tą vyriausybę ir LAF likutį pribaigė, partijos tesusibūrė į Vliką tik 1943 m. lapkričio pradžioje, taigi tik po dvejų metų savitarpinio nesutarimo. Be to, čia irgi neapsiėjo be diplomatijos intervencijos.

Yra netiesa, kad laikinė Lietuvos vyriausybė užleido Vlikui savo vietą. To ji, kaip tautos sukilėlių pastatyta, padaryti negalėjo ir niekad nepadarė. Veiklos vairavimas perėjo Vlikui savaime, nes laikinė vyriausybė, kaip legalus ir viešai visiems išryškėjęs organas, negi galėjo vykdyti slaptą pogrindžio darbą. Tačiau teisiniu atžvilgiu ji pasiliko galioje, nes nebuvo demisijonavusi ir taip pat nebuvo jokio Lietuvos konstitucinio organo atleista iš savo pareigų. Todėl kada 1944 m. vasario 15. dienos deklaracija Vlikas uzurpavosi teisę sudaryti kitą vyriausybę iš savo tarpo, turėjau, kaip laikinės vyriausybės ministeris pirmininkas, pareigą pareikšti dėl to motyvuotą pasipriešinimą. Tai buvo padaryta t. p. m. balandžio 12 d. atitinkamu raštu Vlikui. Užteks čia pacituoti tik vieną kalbamojo rašto vietą:

„Savo per ankstyviu skelbimu apie numatomos naujos vyriausybės sudarymą Vlikas tik be jokio reikalo pažeidžia valdžios kontinuiteto principą, kurio buvo iki šiol laikytasi, kaip Lietuvos nepriklausomybės atstatymui politiškai naudingo dalyko ir Lietuvos suverenumo simbolio".

Pabrėždamas svarbų vaidmenį mūsų diplomatijos tautos kovoje dėl savo laisvės, nemanau nė kiek neigti ar mažinti Vliko nuopelnus mūsų tautos pasipriešinime vokiečių okupacijos metu. Tačiau objektyvumas nebus nė kiek pažeistas, jei čia pastebėsiu, jog sakytoje savo veikloje Vlikas jokių stebuklų nesukūrė: jokio naujo tautos sukilimo nesuorganizavo, pažadėtos sudaryti naujos vyriausybės nesudarė, pati jo veikla tetruko neilgiau kaip pusmetį, daugumą jo narių išgaudė gestapas, o kai netrukus kraštan iš naujo veržėsi raudonoji armija — Vlikas išsisklaidė, palikdamas tautą sunkiausiu jai momentu be politinės vadovybės...

Susidaro įspūdis, lyg „Žiburiai" jaučiasi ypatingai sužavėti Vliko veikla, kurios jis griebėsi, kada atsigaivino tremtyje. Ir aš tų jo nuopelnų nemanau nuginčyti. Be abejonės, nudirbo didelį ir naudingą propagandos darbą dėl Lietuvos teisės į nepriklausomybę. Bet ir tai, ką šitaip nudirbo stodamas mūsų diplomatijai į pagalbą, jis nudirbo ne vienas pats; neliko neaktyvūs ir Lietuvos diplomatiniai postoviai, pro kurių rankas ir kurių pastangomis įvairūs Vliko memorandumai tegalėjo pasiekti tuos, kam jie buvo adresuojami, t. y. svetimų kraštų vyriausybes ir tarptautines institucijas.

Bet kas atsitiko vyriausybei, ant kurios kaktos „Žiburiai" nori matyti didelę iškabą: esu ir veikiu? Ją gi atsitiko štai kas: laikinės Lietuvos vyriausybės, kuri tokią iškabą kaip tautos sukilėlių pastatyta, būtų galėjusi turėti, Vlikas neprezentavo karą laimėjusioms valštybėms; statė man ultimatyvinius reikalavimus, kad nieko neveikčiau, kai 1945 m. pavasarį atsiradau Paryžiuje, atgavęs laisvę, ir ne tik neparėmė St. Lozoraičio pastangų pasireikšti kaip konstituciniu Lietuvos ministeriu pirmininku ir ein. respublikos prezidento pareigas, bet tas pastangas net sąmoningai sukliudė ilgais kun. Krupavičiaus raštais St. Lozoraičiui, kad jis to nedarytų. Po viso to palieku patiems „Žiburiams" nušviesti, kas tuo kaltas, kad nesusilaukė vyriausybės su iškaba: esu ir veikiu!

Taip viskas atsitiko, kaip dabar yra, daugiausia dėl to, kad Vlikas, atsidūręs tremtyje, vis dar manė, jog tebeveikia savo krašte po svetima okupacija ir pasisavino užsieniuose funkcijų, į kurias neturi nei teisės nei mandato. Revoliuciniai veikimo metodai yra suprantami ir gali būti pateisinami, kada veikiama svetimoje okupacijoje, bet jie ne visados gali būti laikomi politiškai išmintingais, veikiant užsieniuose, kur turi savo reikšmės tarptautiniai papročiai ir teisės principai. Kas jų nesilaiko, tas degraduojasi iš rimto politinio organo į paprastą emigrantų komitetą ir nesusipratimų kūrėją savųjų tarpe.

Generolo de Gaullės Prancūzijos laisvinimo komitetas, kuriuo „Žiburiai" inspiruojasi, nėra mums joks pavyzdys. Gal jis sudaro atrakciją kai kurioms Vliko galvoms, bet pavojinga politikoje remtis svetimais patyrimais. De Gaullės komitetas iš tikrųjų tebuvo tik prancūzų rezistencinės propagandos įrankis. Prancūziją atvadavo ne tas komitetas, bet sąjungininkų kariuomenė. Savo besaike propaganda anuo metu de Gaullė tik suskaldė prancūzų tautą, pagelbėjo susiorganizuoti komunistiniams elementams, nuo kurių vėliau nukentėjo pats: turėjo valdžią išleisti iš savo rankų bei ją atiduoti partijoms, kad žaistų Prancūzijos likimu, kaip dabar ten yra.

Mums reikalinga ne kažkoks revoliucinis organas, kaip de Gaullės komitetas, bet toks politinio vadovavimo instrumentas, kuris ne keptų revoliucijas vieną po kitos, ne keltų vis naujų nesusipratimų mūsų pačių tarpe, bet visus realiai jungtų ir sugebėtų vykdyti rimtą ir apdairią politiką.

Aplinkybės diktuoja, kad ta mūsų politika būtų matuojama ne trumpomis laiko distancijomis, taip sakant nuo vieno įvykio iki kito, bet ilgesniais laiko tarpais, gal net ir labai ilgais.

Tokio organo sudarymas negali būti padiktuotas nė vieno iš viršaus uzurpaciniais metodais. Juo labiau jis negali būti padiktuotas tų, kurie patys nėra tvirti. Rimta politika eksperimentų nepakenčia. Jai vykdyti yra reikalingas pastovus vadovavimo organas, apsaugotas nuo bet kokių pavojų subyrėti. Tautos gelbėjimas ir kova dėl valstybinės nepriklausomybės atgavimo turi būti išimti iš bet kokių partinių spekuliacijų ir patikėti tokiems asmenims, kurie stovi aukščiau visų partijų ir turi tiek politiniame, tiek ir diplomatiniame darbe reikiamo patyrimo, o ne vien gerų norų ir patriotinio pasiryžimo gelbėti žūstančią tėvynę — Lietuvą.

Sitokio organo sudarymas tėra įmanomas tik blaiviu, jokiomis ambicijomis neapkrėstu susitarimu tarp visų tų mūsų politinių veiksnių, kurie, ar tai pačios mūsų valstybės ar tai visuomenės yra įpareigoti rūpintis tautai ir valstybei bendru reikalu.

„Argentinos Lietuvių Balso" paaiškinimas

Tremtinių spaudoje („Žiburiai ir kt.) buvo paskelbtas Argentinos Lietuvių Imigracinio komiteto pranešimas, esą tik jis vienas rūpinasi imigracijos reikalais, o Baltijos komitetas savanaudiškų asmenų įkurtas, neišrūpinęs nė vienam tremtiniui leidimo atvykti į Argentiną ir perspėja tremtinius, jog ten pakliuvę dokumentai gali patekti į nežinomas rankas.

Ryšium su šiuo pranešimu, „Argentinos Lietuvių Balso" red. K. Norkus prisiuntė ilgą paaiškinamąjį raštą, kuriame atitaiso tendencingas žinias apie Baltijos komitetą. Minimas komitetas, sukurtas lietuvių, latvių ir estų veikia ir toliau, tik to k-to iždininkas p. Ignas Padvalskis nustojo eiti į susirinkimus ir sudarė atskirą komitetą iš liet. bažnytinių organizacijų. Vyriausybė patvirtino ir šį komitetą ir taip pat nesugriovė Baltijos komiteto, į kurį vieton pasitraukusio p. I. Padvalskio, įėjo „A. L. Balso" leidėjas p. Pr. Ožinskas. Vyriausybė pageidavo, kad visi kolektyviniai prašymai dėl įvažiavimo į Argentiną eitų per atskirą liet. komitetą todėl tie prašymai ten ir persiunčiami, o ne pakliūna į „nežinomas rankas", kaip kad buvo paskelbta. Tai piktas šmeižtas bendro pabaltiečių komiteto. Kai lietuvių komitetas skelbiasi išrūpinęs 1200 leidimų, tuo tarpu Baltijos komitetas iki šiol jau išrūpinęs 12.000 individualių leidimų. „A. L. Balso" redakcija ir toliau padeda gauti individualius leidimus, rašo darbo sutartis, efidevitus ir giminystės įrodymus.

Apskritai, tokios tendencingos žinios tik įneša bereikalingų nesusipratimų ir mažina bendro darbo vaisius.

Mūsų kalba amžių būvyje

7. Bendrinė kalba / Rašo Dr. J. Kantrimas

Kai tik lietuviai ėmė vartoti savo kalbą platesniame visuomeniniame, kultūriniame gyvenime, reikėjo ją tam pritaikyti, ypač bendriesiems rašto, spaudos reikalams. Čia nebebuvo galima kiekvienam verstis savo kampo tarme, bet neišvengiamai reikėjo susidaryti tokią kalbą, kuri būtų prieinama ir įtiktų kiek galima visiems įvairių tarmių lietuviams, bent kuo didžiausiam jų skaičiui. Tokios kalbos, vad. bendrinės kalbos, prireikė lietuviams jau nuo pirmųjų lietuviškųjų raštų pasirodymo. Pirmam tokią kalbą tekė kurtis ir pirmosios lietuviškos knygos (1547) autoriui Martynui Mažvydui. Nors jis pats buvo Didž. Lietuvos žemaitis, bet juo toliau, juo daugiau į savo raštus įtraukė ir aukštaitiškų vakarietiškų lyčių, tuo būdu priartėdamas prie įvairiatarmių skaitytojų. Į vakariečius drąsiau pasuka Baltramiejus Vilentas (a. 1525—1587), o ypač Jonas Rėza (1576—1629), perradagavęs Jono Bretkūno „Psalterą Dowido" (1625). Šią kalbą gramatiškai apdorojo Danielius Kleinas (1609—1666) savo 1653 m. lietuvių kalbos gramatikoje (jo Grammatica Litvanica yra apskritai pirmoji spausdinta mūsų kalbos gramatika). Jos nustatytu keliu bendrinė kalba Maž. Lietuvoje ir toliau ėjo.

Didž. Lietuvoje bendrinė kalba taip greitai nenusistojo, ypač kad čia, didesniame lietuvių kalbos plote, buvo ir daugiau tarp savęs konkuruojančių įvairių tarmių, o organizuoto rūpinimosi bendrinės kalbos tvarkymu, taip pat pačių kalbos vadovėlių toli gražu tiek nebuvo kaip Maž. Lietuvoje. Čia įvairūs rašytojai ilgą laiką rašė daugiau taikydamiesi kiek galima platesnės savo apylinkės skaitytojams.

Mikolojus Daukša, pirmasis žinomas Didž. Lietuvos rašytojas, rašė savo gimtosios vidurio aukštaičių tarmės pagrindu, įtraukdamas lyčių ir kitų tarmių, su kuriomis jis buvo susipažinęs bei jose gyvenęs. Tačiau jis visiems neįtiko, todėl aukštaičiams rytiečiams netrukus buvo išleistos jų tarmės pagrindu parašytos knygos (pvz. 1605 m. anoniminis katekizmas, 1629, 1644 m. Sirvydo pamokslai — „Punktay sakimu", keli Sirvydo žodyno leidimai). Ilgą laiką rytiečių tarmės pagrindu, tačiau juo toliau, juo daugiau įmaišant ir kitų tarmių lyčių, buvo leidžiamos ir evangelijos. Bet pačioje XVIII a. pradžioje (apie 1705) jos jau imamos versti į vidurio, paskui ir vakarų aukštaičių tarmę. Tam posūkiui, matyt, bus turėjusi įtakos ir jau kurls laikas nusistojusi Maž. Lietuvos bendrinė kalba su palyginti autoritetinga Kleino gramatika. Vis dėlto dar ilgą laiką Didž. Lietuvoje nenusistoja viena bendrinė kalba: dar net ir XIX a. antroje pusėje pasirodo knygų įvairiomis tarmėmis — rytiečių, žemaičių, vakariečių. Tačiau tautinio atgimimo laiku, prireikus mokyti lietuvių kalbos gramatikos mokykloje, leisti knygas, o ypač laikraščius visiems įvairių tarmių lietuviams, reikėjo ryžtis pagaliau susidaryti ir vieną visiems bendrinę kalbą. Jai pagrindai padedami prieš pat „Aušrą" (1883—6), nuo kada jau galutinai ir įsigali mūsų bendrinės kalbos pagrindu vakarų aukštaičių tarmė. Galutinai ją kodifikavo Jonas Jablonskis (1860—1930), vadinamas ir mūsų rašomosios kalbos tėvu, savo 1901 m. išleistoje „Lietuviškos kalbos gramatikoje" (parašytoje kartu su P. Avižoniu). Tik rašyba dar vis kiek svyravo, nors maždaug nuo šios gramatikos laikų ir ji liko gerokai supastovinta.

Jau gana anksti yra prasidėjusi lietuvių reakcija prieš svetimų kalbų įtakas Lietuvoje, prieš svetimybes bendrinėje kalboje ir kūrimas naujadarų joms pasivaduoti. Ypač naujadarų prireikė naujoms abstraktinėms, specialinėms kultūrinio gyvenimo sąvokoms, kurių liaudinis gyvenimas neturėjo ir būtinai neprivalė.

Naujadarų yra kūręsi ir pirmieji mūsų raštų, knygų autoriai (Šv. Rašto vertėjas Jonas Bretkūnas, teologinio traktato „Žemčiūgos teologiškos" vertėjas Simonas Vaišnoras ir kt.). Iškalbingai prieš diduomenės, bajorų savosios kalbos pamiršimą, niekinimą pasisakė Mikolojus Daukša savo postilės (1599) prakalboje ir kvietė branginti ir mylėti gimtąją kalbą. Ir jo paties raštų kalba aniems laikams yra labai graži, gryna. Svetimybėms pakeisti Daukša vartoja nemaža naujadarų ar naujai reikšmei prisitaiko žodžių iš gyvosios kalbos. Gana gryna yra ir Konstantino Sirvydo kalba. Ypač jo lenkų lotynų lietuvių kalbos žodyne (I leid. 1629) randame nemaža naujadarų, kurių prireikė verčiantis svetimų kalbų žodžius. Sirvydas su Daukša yra lyg ir pirmieji įžymūs mūsų pūristai, kalbos grynintojai.

Maž. Lietuvoje bendrinėje kalboje tolydžio daugiau ima reikštis vokiškoji įtaka, o Didžiojoje (ypač nuo XVI a.) lenkų. XVIII a. Didž. Lietuvoje rašto kalba ypatingai pribrukta lenkybių (polonizmų). Tai atsitiko ne dėl to, kad tokia būtų buvusi ir šnekamoji, gyvoji žmonių kalba, bet dėl pačių raštų autorių nerūpestingumo bei gyvosios žmonių kalbos nemokėjimo.

Stipresnė reakcija prieš svetimybes prasideda su tautiniu lietuvių atgimimu XIX a., ypač nuo „Aušros" laikų. Prireikus rašyti įvairiais klausimais, įvairaus specialesnio turinio knygas, reikėjo noromis nenoromis ieškotis ir savų lyčių, terminų naujoms sąvokoms. Tuo būdu pvz. Antanas Klementas (1756—1823) piktinosi barbarizmais, Ambroziejus Pabrėža (1771—1849) kūrėsi lietuviškus botanikos terminus, Silvestras Valiūnas (a. 1787—1831) laiškė Dionizui Poškai, rašančiam lietuvių kalbos žodyną, įspėjo jį saugotis neįtraukti svetimybių. Antanas Baranauskas (1835—1902), lietuviškai parašęs lietuvių kalbos gramatiką (rankraštį), taip pat jo mokinys Kazimieras Jaunius (1849—1908), lietuvių kalbos gramatikos autorius, darėsi daugiausia kalbinius terminus. Ypač prieš svetimybes stojo „Aušra", kurios šūkis buvo: lauk slavizmus ir germanizmus. Ir ji paleido nemaža naujadarų, kurių dalis ir prigijo. Bet svarbiausią barą lietuvių kalbos apvalyme, gryninime įvarė Jonas Jablonskis, gerai pasiruošęs ir turįs gyvą kalbos jausmą kalbininkas. Daugis jo naujadarų šiandien yra pasidarę kasdieniniu mūsų kalbos turtu, beveik visiškai nebeatskiriamu nuo gyvosios kalbos žodžių lobio (pvz. mokykla, įspūdis, piešt u k a s, t a u t i e t i s, v a d o v ė l i s ir didelė daugybė kitų). (B. d.)

kai suprantu, nes jis nebuvo negeros valios žmogus, nors ir buvo nacis.

Kada sovietų diplomatai po kelių valandų atsiskubino su raktais į pasiuntinybės rūmus, jie turėjo lįsti į juos po tebekabančią aukštai ant įeinamųjų durų Lietuvos vėliava. Pažymėta gedulo kaspinu, ji pasitiko juos dar vienu Lietuvos protestu, kaip užgrobikus. Ji dar kabėjo kelias valandas, šitaip protestuodama, nes buvo tokioje vietoje pakabinta, jog be laiptų jos nuimti nebuvo galima, o laiptų pasiuntinybėje nebuvo. Tačiau kada tempstant įsibrovėliai surado iš kažkur laiptus ir kopė aukštyn jos nuplėšti, susirinko prie pasiuntinybės rūmų nemažas būrelis praeivių, vokiečių. Iš publikos tarpo buvo girdėti pasipiktinimo balsų ir prieš tuos sovietų grobikus ir prieš paties ano meto vokiečių užsienio politiką, privedusią ambicingą 3. Reicho vyriausybę atsigulti ant pilvo prieš sovietų agresorius, bei leisti jiems išniekinti kaimyninės, draugiškos, valstybės garbingus rūmus ir juos tebegynusią tos valstybės tautinę vėliavą.

Tuo viskas dar nesibaigė. Kai svetimieji užpuolikai jau buvo įsiveržę į pasiuntinybės vidų, jie turėjo pasijusti labai nusivylę: vietoje kokių nors vertybių ar šiaip brangių daiktų jie rado tik plikas sienas ir tuščius kambarius. Ta tuštuma turėjo priminti sovietams jų piktus tikslus prieš mūsų kraštą ir jų bolševikinių idėjų tuštumą ir niekingumą prieš kitas civilizuotas tautas. Vietoje pasiuntinybės perdavimo akto, kurį jie taip norėjo gauti, gavo pasiskaityti atverstas ant vieno stalo pasiuntinybės inventoriaus ir kasos knygas, kurių subalansavimui buvau savo ranka padaręs šį įrašą:

„Rusų okupantams žinoti

Jūsų principai - slopinti žmonių laisvę, griauti kultūrą ir grobti svetimą turtą. Jau pagrobėte Lietuvą, klastingai pagiemžėte jos valstybinę nepriklausomybę, užgrobsite ir šiuos nepriklausomos Lietuvos rūmus. Bet teisingumas yra stipresnis už smurtą. Atsiskaitymo valandos neišvengsite!

K. Škirpa
Lietuvos Nepaprastas Pasiuntinys
ir Įgaliotas Ministeris
Pirmasis Lietuvos Kariuomenės
Kūrėjas Savanoris.

Berlynas

1940 m. rugpiūčio 14 d."

Paždėtoji atsiskaitymo valanda įvyko 1941 m. birželio 23 d. Tai buvo visuotinis lietuvių tautos sukilimas prieš sovietinius mūsų tautos laisvės ir Lietuvos valstybės nepriklausomybės žudikus. Tą sukilimą paruošė ir įvykdė Lietuvių Aktyvistų Frontas, sujungęs anuomet visus mūsų tautos ryžtinguosius sūnus ir dukras visiškos tautinės vienybės pagrindu, vis tiek kas kuriai politinei partijai buvo seniau priklausęs. Ši idėja gimė tuo metu, kada Lietuvos diplomatiniam postoviui Berlyne grėsė mirštamas pavojus. Šūkis „Kovok!", pirmą kartą suskambėjęs atsisveikinant su pasiuntinybės rūmais, nebuvo taip sau žodis, bet atitiko visos mūsų tautos pasiryžimą atgauti Lietuvai nepriklausomybę.

Raportas respublikos prezidentui

Įvykių sutirštėjimas ryšium su kova dėl pasiuntinybės gelbėjimo neleido man pajudėti iš vietos, kad pasimatyčiau su E. Galvanausku ir iš jo patirčiau apie padėtį Lietuvoje po liaudies seimo gėdos akto. Ponas E. Galvanauskas buvo neseniai pabėgęs į Klaipėdą, ir buvo galima tikėtis iš jo daug ką patirti geresniam orientavimuisi. Todėl, kai tik kova dėl pasiuntinybės rūmų buvo baigta, rugpiūčio 16. d. išsiskubinau į Klaipėdą.

Jeigu i Pietų Ameriką

tuojau pat įsigykit
„ISPANŲ KALBOS UŽ AKIŲ DĖSTYMO KURSĄ"

50-ties pamokų konspektą. Jas kaletas šimtų pasinaudojo šia vieninteliu proga ir daugybė gautų padėkos laiškų iš už jūrų įrodo, jog mano už akių dėstymo metodas tikrai įgalina kiekvieną greitu laiku ir gerai išpastikai išmokti.

Rašykit:
Č. JOVAISAS,
14a Schwäb. Gmünd, Postfach 49.

Nauji L. Kulturos Fondo skyriai

Reutlingenas. — Įvyko vietos Kultūros Fondo Skyriaus steigiamasis susirinkimas. Pranešimą padarė LKF Centro Valdybos atstovas inž. V. Žemkalnis. Įsirašė 22 nariai ir LKF Skyriaus valdybon išrinko Mečislovą Mackevičių, Dr. Alseikaitę-Gimbutienę ir Balį Dundulį, kandidatais liko Stasys Santvaras ir mokyt. Kulbokas. LKF Skyrius rengiasi pirmoje eilėje suburti intelektualus ir pagyvinti vietos kultūrinį gyvenimą.

LKF skyriai įsteigti Tübingene ir Dettingene. Į pastarąjį skyrių įstojo visi MK. Čiurlionies ansamblio dalyviai.

— Vietos L. Raudonojo Kryžiaus skyriaus narių visuotiniame susirinkime aptarti bėgamieji šalpos reikalai ir Valdybon pririnkti dr. Žemeckas ir adv. J. Gylys.

— Įvykusiame Pfullingeno lietuvių gimnazijos tėvų susirinkime aptarti sunkūs gimnazijos reikalai. Nuo spalio 1 d. mokama tik vienam gimnazijos mokytojui atlyginimas. Keletas mokinių rengiasi išvykti Šveicarijon poilsiauti. Šią vaikų išvyką L. Raudonasis Kryžius tikrai nelaiku suorganizavo ir tuo būdu trukdo rimtą švietimo įstaigos darbą, juo labiau, kad silpnesnės sveikatos vos pora mokinių atsirado. Be to, atsiranda tėvų, kurie savo vaikus leidžia į kitataučių mokyklas. Nuostabu, kad vaikus ne lietuviškai moko ir žymūs visuomeninkai. Gimnazijos mokinių tėvai vienu balsu nusistatė ir toliau lietuvių gimnaziją palaikyti, jos darbą remti ir iki ši gimnazija veiks — neleisti savo vaikus į svetimas mokyklas. Buvo keliama minčių kaip kovoti su tautiniu kai kurių LTB narių neatsparumu.

— Vienas dipukas, kuris nemėgsta pėščias vaikščioti, savais reikalais atsidūrė Paryžiuje. Čia pasijuto gana smagiai. Sekmadienį automobiliu nuvyko į garsų Bulognės mišką, nors patys prancūzai benziną taupo ir sekmadieniais vengia šitokių pasivažinėjimų ... To maža. Dipukas nerimo. Nuvyko turtingų prancūzų mėgiamon vasarvietėn. Iš milijonierių kurorto parašė laišką savo bičiuliui prancūzui į Vokietiją ir apgailestavo, kad šio prancūzo puikioje vasarvietėje nesiranda... Prancūzas labai palankus lietuviams ir dabar garsina savųjų tarpe lietuvių dipukų sumanumą ir sugebėjimus... bet ar tat į sveikatą visiems lietuviams?

— Prancūzų zonos IRO centran atvyko pareigūnas organizuoti tremtinių vykimą į Jungt. Amerikos Valstybes pagal naujai priimtą bilių, bet šio pareigūno pareiškimu pats vežimas dar negreit įvyksiąs. Esą pirmoje eilėje gabens tremtinius iš JAV zonos, vėliau iš anglų ir tik paskutinius iš prancūzų zonos.

— LTB Württembergo Apygardos Komitetas jau trečią kartą renka žinias apie lietuvių tremtinių turimus efidevitus. Esą surinktas žinias septyniuose egzemplioriuose reikią įteikti prancūzų zonos IRO direktoriui.

Padės skautams emigruoti į JAV

Tarpt. Skautų Biuro atstovo pranešimas. Liet. Skautų Sąjungos vadovybė iš Tarptautinio Skautų Biuro Londone atstovo DP skautų reikalams Vokietijoje ir Austrijoje Mr. J. R. Monnet gavo pranešimą, kuriame rašoma, kad Tarpt. Skautų Biurui labai rūpi, kad kuo didesnis skautų skaičius emigruotų ir įsikurtų svetimuose kraštuose taip greitai, kaip tik galima juos pasiųsti. „Kaip pradžią šiai problemai", rašo Mr. Monnet, „esu padaręs susitarimų, pagal kuriuos galėtumėm pradėti imti niekeno nelydimus vaikus ligi 16 metų (įsikurti Jungtinėse Amerikos Valstybėse), kurials rūpintųsi JAV Komitetas Europos Vaikais Rūpintis ir taip pat Amerikos Skautų Sąjunga". Toliau laiške rašoma: „Tikiuos, kad netrukus pasiseks sudaryti panašias sąlygas ir kituos kraštuos. Pagaliau, aš taip pat mėginu ištirti, ar nebūtų galima gauti šiokią tokią kvotą skautams su šeimomis emigruoti, bet šiuo tarpu reikalas eina tik apie nelydimus vaikus. Šie vaikai gali būti iš bet kurios Vokietijos Vakarų zonos arba ir iš Austrijos."

Malonus atsakymas iš Australijos. Skaučių seserijos užsienio skyriaus vedėja sktn. dr. M. Žilinskienė savo laiku buvo parašiusi Australijos vyr. skautininkei rašta, prašydama globoti į Australiją atvykusias lietuves skautes. Dabar į šį raštą gautas atsakymas, kuriame vyr. skautininkė prašo lietuvių skaučių Australijoje adresų; Australijos skautės mielai sutinka paremti lietuves skautes, be to, jos darys žvgių, kad būtų kiek galint greičiau iš Vokietijos atkviesti į Australiją darbams atvykusių lietuvių skaučių tėvai.

Paskirs ryšininkę DP skaučių reikalams. Liet. Skaučių Seserijos Užsienio Skyriaus vedėja iš Tarptautinio Skaučių Biuro Londone gavo pranešimą, kad artimiausiu laiku bus paskirta Tarpt. Skaučių Biuro ryšininkė DP skaučių reikalams. Ši ryšininkė aplankys DP skautes jų stovyklose, rūpinsis jų reikalais ir globos. Nutarimas paskirti DP skautėms ryšininkę, kaip pažymima gautame pranešime, padarytas 12 Pasaulio Skaučių Konferencijoje, kuri rugsėjo mėn. įvyko Jungtinėse Amerikos Valstybėse. (žlv)

DP darbų sugebėjimų reklama

Ambergas. Paskutiniu laiku Ambergo Resettlement Centre gausiai reziduoja ir vis atvyksta naujos įvairių kraštų emigracinės komisijos. Visos 4 IRO Area DP stovyklos, emigracijai platesniu mastu artėjant, sumanė Amberge-Training school patalpose — surengti emigracinėms komisijoms ir atvykstantiems užsienio žurnalistams parodą.

Nors parodai patalpos ir nelabai tinkamos, tačiau atsilankiusiems žiūrovams yra ko pasižiūrėti. Įvairių tautų išvietintieji žmonės pabandė sutelkti čia tai, kas jiems yra dar po visų pergyvenimų likę ar tremties sąlygose padaryta.

Lietuvių skyrius nors ir kuklus, bet visai skoningai sutvarkytas. Mūsų tautinių drabužių, kilimų, nėrinių, pirštinių, kaklaryšių, rankšluoščių ir kt. koloritas yra labai tinkamas derinio fonas kitiems išstatytiems eksponatams, kurių, žinoma, dėmesio centre stovi dailininko V. Uoselio darbai. Medžio raižinys — kryžius — smulki viso Senojo ir Naujojo Testamento simbolika — patraukia visų akis. Yra ir kitų darbų.

Kaip žinoma, Ambergo džiovininkų sanatorijoj gydosi iki 50 lietuvių. Kai kurie jų taip pat išstatė savo ilgo ir kruopštaus darbo vaisius. Stai nedidelis 20—25 cm aukščio medinis kryželis, tiesiog stebėtinai sudėtas iš puikiai išdrožinėtų net 826 dalelių. Pažymėtini ir panašios konstrukcijos paveikslams rėmeliai, sudėti iš 372 dalelių.

Latvių skyrius dar kuklesnis. Jų mezginių, kilimų ir juostų spalvų derinys netoks ryškus, ramesnis, tačiau čia gausiau gintarinių papuošalų ir puikių dekoruotų medinių lėkščių, dėžučių bei kitų dalykėlių. Nedidukas estų skyrius būdingas puošniomis lėlėmis, puikiais odos dirbiniais, mezginiais ir kt. smulkmenėlėmis.

Ukrainiečiai gana gausiai išstatė tikrai gražių ir stilingų drožinių, padarytų Neumarkto stovyklos dirbtuvėse. Tai elegantiškas sumanių amatininkų darbas.

Lenkų skyrių, parodoj užimantį centrinę vietą, atrodo norėta padaryti didelį. Čia išdėstyta visko po truputį: mezginiai, siuviniai, knygos, žymesnių asmenų portretai, neblogos nuotraukos, įvairių dirbtuvių dirbiniai (net radijo imtuvas). Tačiau atrodo, kad skyrius galėjo būti ir mažesnis, o įspūdis liktų nemenkesnis, kaip ir dabar. Dar yra žydų ir baltgudžių skyriai.

Kitame pastato sparne, įsirengė ir savo darbus išstatė Ambergo DP 4 Area-os Vocational Training School. Šioje amatų mokykloje mokosi per 300 mokinių. Veikia vyriškų, moteriškų ir vaikiškų rūbų kirpimo ir siuvimo skyriai, batsiuvių, metalininkų-šaitkalvių, mūrininkų ir stalių — dailidžių skyriai, kurie parodoje ir rodo mokinių darbus.

Parodą jau aplankė veik visos emigracinės Amberge reziduojančios komisijos. Laukiama atvykstant Amerikos zonos IRO gen. direktoriaus p. Ryano ir užsienio žurnalistų.

L. E-tas.

KRONIKA

RAŠYTOJAI GASTROLIUOJA

Rašytojų tremtinių sąjungos pirm. Stasys Santvaras, rašytojai Pulgis Andriušis ir Antanas Gustaitis išvyko į ilgesnę kelionę po lietuvių stovyklas, kuriose suruoš literatūros vakarus. Bus aplankytos Schwäb. Gmündo, Dornstadto (prie Ulmo), Dillingeno, Ingolstadto, Müncheno, Augsburgo ir kitos stovyklos. St. Santvaras skaito savo naujausią poeziją, Pulgis Andriušis rašomos apysakos „Sudiev, kvietkeli" fragmentus ir feljetonus, o A. Gustaitis humoristinius eilėraščius. (so).

LSS VADŲ SUVAŽIAVIMAS

Liet. Skautų Sąjungos Pirmija spalio 29—31 d. d. Hanau stovykloje kviečia skautų ir skaučių vadų bei vadovių suvažiavimą. Spalio 30 d. vakare numatytas Liet. Skautų Sąjungos 30 metų sukakties minėjimas su atitinkama programa. Be kitų reikalų, suvažiavime bus aptartos ir nustatytos ateities veikimo gairės, kad, skautams ir skautėms išsisklaidžius po įvairius kraštus, būtų įmanoma kurioje nors vietoje įsteigti centrą ir iš ten vadovauti lietuvių skautų ir skaučių veikimui. (so).

DOC. VASILIAUSKAS Į JAV

Buv. Vilniaus Universiteto miškų fakulteto dekanas doc. Antanas Vasiliauskas su šeima išvyko į pereinamąją stovyklą o iš ten vyks į Jungtines Amerikos Valstybes. Doc. A. Vasiliauskas pakviestas dirbti JAV švietimo įstaigose. Tremtyje doc. A. Vasiliauskas buvo Katalikų Akcijos pirmininkas ir paskutiniu laiku mokytojavo Schwäb. Gmündo stovyklos lietuvių gimnazijoje.

AKIMIRKSNIŲ KRONIKA

Profesoriai

Kartą reikėjo man labai greitai pataisyti apspurusi eilutė. Nuskuočęs pas vokietį siuvėją daviau 100 gramų kavos (tai buvo dar prieš valiutos reforma) ir sakau:

Padarykite kaip galint greičiau. Matot, iš profesijos aš esu aktorius ir sekmadienį man reikia lipti į sceną ...

— Ir dar vienas! — linksmai šūktelėjo vokietis ir mirktelėjo kelnes laidančiai žmonai.

Kitą kartą mane skuto labai kalbus vokietis kirpėjas. Kai jis jau buvo man išaiškinęs, jog bolševikai ligi mūsų neateis, pasiteiravo mano profesijos.

— Žurnalistas, — sakau.

— Tai jūs, tur būt, litaueris.

— Kodėl?

— Nes visi litaueriai, kuriuos tik man teko skusti, buvo žurnalistai.

Dar vieną kartą turėjau laimės susipažinti Miss Hould, valdininkę DP reeno ir mokslo reikalams. Įsikalbėjęs apie įvairias tremtinių profesijas dėsčiau, kad lietuvių tarpe daugiausiai rasime inteligentų: gydytojų, rašytojų, mokytojų, inžinierių ...

— Taip, taip, — šypsojosi ji, — turime čia mes vieną inžinierių lietuvį. Dirba mūsų įstaigoje.

Miss Hould šypsena buvo labai įtartina, ir aš panorau su tuo inžinieriumi lietuviu susipažinti. Nors jų įstaiga labai didelė ir tarnautojų gal šimtas, inžinierių lietuvį visi žinojo, todėl greitai suradau. Pasirodo, tai būta Naujosios Vilnios geležinkelio stoties iešmininko.

Ir dar vieną kartą nuvažiavau į nemažą anglų zonos miestą ir sužinojau ten privačiai gyvenant Ireną Dvidešrytę, mano prietelką iš Kauno. Prieš pat bėgimus ji buvo medicinos fakulteto antrojo kurso studentė. Daug gražių vasarų buvome abu praleidę Vytauto kalne, ant to suoliuko, nuo kurio visas Kaunas kaip ant delno, tad neaplankyti jos negalėjau. Ir kaip nustebau priėjęs prie durų ir perkaitęs kortelę: „Dr. med. Irena Dvidešrytė".

Kai kavą begirkšnojant paklausiau, kada ji suspėjo baigti studijas, truputį paraudusi atsakė:

— Tai nerimtai. Aš taip sau. Kad vokiečiai labiau gerbtų.

Po tokios įžangas galima pakalbėti ir apie profesorius.

Anekdotuose visi profesoriai su žilomis barzdomis, su didelais akiniais ir baisūs užuomaršos. Gyvenime, žinoma, yra ir kitokių profesorių, bet minėtieji bruožai labai dažni. Tačiau ne bruožuose esmė. Reikalas yra tas, kad Lietuvoje niekas sava valia to garbingo priesdėlio „prof." neprisisegdavo. Jo negalėdavo suteikti nei geri pažįstami, nei giminės, nei idėjos draugai. Net ir paskaitų universitete skaitymas dar nesuteikdavo teisių į tą gerbtiną titulą, nes ten dar būdavo ir lektoriai, ir jaunesnieji asistentai, ir vyresnieji asistentai, ir docentai, ir kiti kitoki.

Kas gi darosi tremtyje? Įvyksta koks nors suvažiavimas, tai net ausys apkursta nuo linksniavimo profesoriaus, prikergiamo tokiems žmonėms, apie kurią profesoriavimą Lietuvoje niekas ir girdėjęs nebuvo. Kada koks nors gimnazijos direktorius ar kokios katedros asistentas suspėjo tremtyje pasidaryti profesoriumi bei kas jam tą pavadinimą suteikė, ir prie geriausių norų atspėti negali.

Kas be ko, pasigirti mėgstame, o ir žmonai malonu, kai tave taip garbingai tituluoja, bet viskam yra riba. Ir Lietuvoje kartais suaugusiųjų kursų lektorių kaimynai pavadindavo profesoriumi, bet į tai ir pats vadinamasis rimtai nepažiūrėdavo. Jei tokia pati padėtis būtų ir tremtyje, mes nieko nesakytume. Mums būtų nei šilta, nei šalta, jeigu prieteliai, giminės ar pažįstami norėdami padaryti žmogui malonumą, savo ratelyje vadintų jį ir dar kitokiais, nemažiau garbingais, pavadinimais, bet kai pseudoprofesoriai išeina į viešumą, net patenka į spaudą, — dalykas nebegeras.

Kai iešmininkas pasikrikštija inžinieriumi, kai antro kurso studentė — medicinos daktaru, kai vyresnysis asistentas — profesoriumi, rezultatas tas pats, visi jie atsisėda į ne savo ratus. O svetimuose ratuose sunku gerai važiuo

Mes daug kalbame apie garbingo lietuvio vardą išemigravus. Su garbingu vardu surištas ir geras savo darbo mokėjimas. Kai tremtyje nepakankamai pasiruošusiam žmogui viešai, net spaudoje, prisegsime profesoriaus titulą, su juo jis ir išemigruos, juo kaišysis ir įsikūręs užjūriuose, o gal net varsys universitetų duris, reprezentuodamas Lietuvos profesūrą ... Ir baugu, kad po tokios reprezentacijos, paminėjus tikrą Lietuvos profesoriaus pavardę, nebūtų šypsomasi, kaip šypsojosi miss Hould, kai aš minėjau mūsų inžinierius.

Dalykas nemalonus ir plonas, todėl griebkimės eilėdaros ir užbaikime epigrama:

Profesoriaus tipas šiandieną pakitęs:
neliko barzdos ir akuliorių.
Profesorius myli jaunas mergytes,
o knygų mylėti nenori.
Nes jaunas jis, gražus ir frantas,
nes vakar buvo laborantas.

A. RŪKAS.

Kelionė aplink DP stovyklą (6)

Sveikata - brangiausias turtas

Gyvename stiprių raumenų pareikalavimo laikotarpį. Komisijos iš šiltų ir šaltų kraštų atvyksta Vokietijon, kad čia iš DP tarpo išsirinktų stiprią darbo jėgą tiems darbams, kuriems jų krašte savųjų darbininkų mažai atsiranda. Stiprūs muskulai ir tvirta sveikata yra geriausios atestacijos išvykimui į svetimus kraštus. Taip bent ligšiolinė mūsiškojo gyvenimo praktika parodė.

Norėdamas išgirsti apie stovyklos gyventojų sveikatingumą, užsuku pas medicinos skyriaus vedėją. Simpatingas chirurgas kiek nustebo, kad šį kartą ne jis, bet pats pacientas stato klausimus. Teiraujuosi apie bendrą stovyklos gyventojų sveikatos būklę.

— Turiu pasidžiaugti, kad bendrai gyventojų sveikata nėra bloga, tačiau žmonės tapo labai nervuoti, ir tai yra sunkaus mūsų gyvenimo išdava.

— Mūsų gaunamų kalorijų skaičius, jei neklystu, nėra pakankamas mūsų organizmui. Kaip tat suprasti gerą gyventojų sveikatos būklę?

— Tas tiesa. Minimalus suaugusiam ir nedirbančiam žmogui kalorijų kiekis yra 2400. Mes, toli gražu, tokio kalorijų kiekio negauname. Taigi, gaunamo maisto nepakanka. Užtat mūsų sveikatą daugumoje palaiko gaunamieji maisto priedai: ar tai maisto siuntinėlių iš užjūrio formoje, ar tai savų „suorganizavimų" pavidale. Gaunamoji iš globėjų mityba yra visais atžvilgiais prasta. Pirmiausia, mažai gauname riebalų, mėsos, daržovių ir vaisių. Tiekiamas maistas nepritaikintas pagal mūsų papročius ir skonį, jis nėra įvairus. Pavyzdžiui, tiekiama daug sojos, kukurūzų ir kitokių miltų, kad žmonės daugeliu atvejų nežino ir kaip su gaunamais produktais pasielgti. Taigi, kai maistas mažai įvairuoja, jo mažiau ir suvartojama, ne visų reikalingų organizmui medžiagų pakankamai gauname. Sakysim, austrės yra prašmatnus ir delikatesinis patiekalas, tačiau jei šituo patiekalu, kurį aš mėgstu, pradėtų vaišinti kiekvieną dieną — greitai jis atsibostų, o ir kojas, tur būt, vieną dieną nuo to tektų užversti, — nusijuokė daktaras.

— Koki susirgimai dažniausiai pasireiškia gyventojų tarpe?

— Daugeliu atvejų tai „sezoninės" ligos: persišaldymai, slogos, lengvos formos gripai. Pasitaiko sužeidimų. Pavasario metu buvo keletas susirgimų skarlatina vaikų tarpe, tačiau epidemija, neabejotinai atėjusi iš vokiečių, plačiau nepasireiškė. Tuberkuliozininkų kronikų stovykloje yra apie 1% visų gyventojų, sergančiųjų atvira tuberkuliioze nėra. Venerinių susirgimų pasitaiko toks mažas nuošimtis, kad netenka to ir minėti. Yra sergančių skrandžio ligomis, tačiau šiems asmenims menkai galima padėti: jie negali valgyti juodos duonos, gi baltos — negauna. Pagal IRO potvarkius ligonių stovykloje tegali būti tik 2% bendro gyventojų skaičiaus, t. y. tokiam nuošimčiui gali būti teikiamas ligonių maistas. Į šį skaičių tuberkuliozininkai neįeina, ir jiems papildomas maistas teikiama atskirai. Taigi, papildomo maisto visiems ligoniams neužtenka, kadangi stovykloje, jaunimui ir stipraus sudėjimo vyresniojo amžiaus žmonėms emigruojant, lieka paliegę ir seno amžiaus asmenys, jų nuošimtis, lyginant su visais gyventojais, didėja, o nustatytas ligonių nuošimtis lieka pastovus.

— Ar didelis gyventojų nuošimtis dėl nepakankamai tvirtos sveikatos neturi vilties emigruoti?

— Negalinčių lengvo fizinio darbo dirbti yra 3,5%, tačiau daugelis iš jų savo profesijoje yra darbingi visu 100%.

Pasiteirauju apie gyventojų priauglio reikalus.

— Blogi, labai blogi. Gimimų skaičius katastrofiškai mažėja. Palyginus su kitų tautų tremtiniais, mes esame labai atsilikę. Štai, tokio pat dydžio lenkų stovykloje neseniai buvo 40 neščių moterų, kai tuo tarpu pas mus tik viena. Mirtingumas yra labai mažas tiek suaugusių, tiek vaikų tarpe. Šia proga norėčiau dar pridurti, kad dėl nepakankamo maisto vaikų svoris yra mažas ir apie 26% vaikų svoris trūksta.

— Ar pakankamas yra IRO rūpinimasis medicinos reiklais?

— Ne tik pakankamas, bet ir geras. Jaučiamas nuoširdus pareigūnų stengimasis šioje srityje kiek galint padėti, aprūpinti reikalingu medikamentų kiekiu ir teikti visą reikalingą mediciniškąją globą savo globotiniams.

Padėkojęs už „apšvietimą" mediciniškais reikalais, atsisveikinau su maloniu daktaru geroje nuotaikoje, kad mūsų sveikata nėra katastrofingoje būklėje ir kad daugeliui tai nesukliudys išvykti į svetimus kraštus naujo gyvenimo iš penkių savo pirštų kurti.

J. Žilvinas.

SKELBIMAS

Dar galima gauti „Sodininkystės-Daržininkystės kursas", parengtas pagal doc. Jono Paršeliūno paskaitas. Knyga spausdinta rotatorium, 100 puslapių (su programa), gražiai išleista, su brėžiniais. Kaina 2,50 DM. Platintojams 10% nuoleidos.

Užsisakyti:
Spaudos Platinimo Skyrius, (13a) Scheinfeld, Zw. Postamt, DP-Camp.

Brangiam Prieteliui

Broniui Buivydui

mirus, jo žmonai, dukrelėms ir artimiesiems gilaus liūdesio valandoje nuoširdžiai užjaučia ir kartu liūdi

Kvedarai.

Hamburgo Hansos ir Pabaltijo Universiteto profesorių

Ernesta Frenkeli

staiga mirus jo ištikimajai gyvenimo palydovei—žmonai, nuširdžiai užjaučia

Pabaltijo Universiteto Liet. Studentų Atstovybė

PATARIMAS

Ką išmoksi, ant pečių nenešiosi. Todėl tuojau pat pradėkit mokytis ispanų kalbą už akių dėstymo kursuose. Pamokos siunčiamos ir už Vokietijos ribų gyvenantiems lietuviams.

Rašyti:
14a Schwäb. Gmünd, Postfach 49.
Č. JOVAISAS,

Palikimas sekančioms kartoms. Aliaskos gyventojai, norėdami savo ainiams palikti autentiškų žinių apie 1948 m. žmogiškojo grožio supratimą, įkasė žemėn natūralaus dydžio filmų žvaigždės Rita Hayworth statulą.

Mintis

„The Thought" Lithuanian Newspaper Authorized by US Army European Command Headquarters Civil Affairs Division * License No UNDP 203 * Appears 3 times weekly * Editor in Chief and Authorised Licensee J. Vasaitis. (13b) Memmingen Postfach 2, US Zone. Germany * Population to be served 20.000 * Circulation 4.000 * Printed by Verlagsdruckerei Dietrich & Schuster GmbH Memmingen Schrannenplatz 6.

Leista JAV Kariuomenės Vyr. Būstinės Europoje * Licenzijos Nr. UNDP 203 * Vyr. red. — leid. J. Vasaitis. Redaktoriai: Henr. Žemelis ir St. Kalvaitis * Redakcija straipsnius taiso bei trumpina savo nuožiūra ir nesunaudotų rankraščių nesaugo * Prenumerata Vokietijoje mėn. DM 3.—, į užsienį mėn. DM 4.—, atsk. num. 30 pf. * Skelbimai iki 10 petito eil. DM 3.—, kiekviena sekanti eil. 25 pf., užuojautos, sveikinimai, padėkos DM 5.—, paieškojimai DM 2.— * Ein. s-tos: 1) Postscheckonto München 14210 ir 2) Volksbank Memmingen 0140 * Adr.: „Mintis", Memmingen, Postfach 2. Tel. 2677

„Minties" atstovas ir platintojas Anglijoje ir visose jos dominijose yra Fabijonas Neveravičius, 40, Fosse Rd. Central, Leicester, England. Prenumerata mėnesiui 3 šilingai, atskiras numeris 3 pensai.